

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Kvalita života v kontextu udržitelného rozvoje

Bc. Lukáš Kopřiva

Diplomová práce

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lukáš KOPŘIVA**
Osobní číslo: **E09598**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Kvalita života v kontextu udržitelného rozvoje**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Obec a její základní rysy
- Ekonomické a sociální aspekty života města
- Město Lázně Bohdaneč - charakteristika
- Analýza jednotlivých částí kvality života
- Dotazníkové šetření

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- BALDWIN, Sally; GODFREY, Christine; PROPPER Carol. Quality of life: perspectives and policies. New York: Routledge, 1994. 256 s. ISBN 0-415-09581-6
- BERAN, Václav. Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 323 s. ISBN 80-200-1201-X
- DŽUKA, J. Psychologické dimenzie kvality života. Prešov : Prešovská univerzita, ISBN 80-8068-282-8.
- KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí: základy obecního práva. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1998. 266 s. ISBN 80-85963-73-6
- MEDERLEY, Peter. Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje: kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup. 1. vyd. Praha: UK FSV CESES, 2004. 117 s. ISBN 80-239-4389-8
- PAYNE, J. et al. Kvalita života a zdraví. 1. vydání. Praha: Triton, 2005. 629 s. ISBN 80-7254-657-0
- RAPLEY, Mark. Quality of life research: A critical introduction. London: SAGE, 2003. 278 s. ISBN 0-7619-5457-0

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Miloš Charbuský, CSc.**
Ústav veřejné správy a práva
Konzultant diplomové práce: **Mgr. Jan Mandys**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání diplomové práce: **18. června 2010**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 18. června 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 26. dubna 2011

Bc. Lukáš Kopřiva

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloši Charbuskému, CSc. za vedení této diplomové práce. Dále také děkuji konzultantovi panu Mgr. Janu Mandysovi za podnětné připomínky, rady a konzultace, které pomohly k vyhotovení této práce.

ANOTACE

Práce se zabývá kvalitou života, přístupy k ní, jejím měřením jak u nás, tak i ve světě. Dále se pak věnuje problematice udržitelného rozvoje na našem území a rozebírá dokumenty s tím související. V praktické části se potom snaží analyzovat současnou situaci města Lázně Bohdaneč a zjistit názor zdejších občanů na kvalitu života v tomto městě.

KLÍČOVÁ SLOVA

kvalita života, modely kvality života, měření kvality života, indikátory kvality života, udržitelný rozvoj, indikátory udržitelného rozvoje

TITLE

Quality of life in the context of sustainable development

ANNOTATION

The work deals with the quality of life, approaches to it, its measurement at home and in the world. It also devotes the issue of sustainable development in our country, and examines related documents. The practical part then tries to analyze the current situation in the city of Lázně Bohdaneč and seeks views of local citizen on the quality of life in this city.

KEYWORDS

quality of life, models of quality of life, measuring quality of life, quality of life indicators, sustainable development, sustainable development indicators

Obsah

ÚVOD	9
1 KVALITA ŽIVOTA	10
1.1 <i>Přístupy ke kvalitě života</i>	11
1.2 <i>Rozsah pojetí kvality života</i>	13
1.3 <i>Modely kvality života</i>	14
1.3.1 <i>Model kvality života centra pro podporu zdraví</i>	15
1.3.2 <i>Model kvality života podle Kováče</i>	16
1.3.3 <i>Model kvality života kanadských ozbrojených sil</i>	17
1.3.4 <i>Model kvality života podle Veenhovena</i>	17
1.3.5 <i>Model kvality života podle Felce a Perryho</i>	18
1.4 <i>Nástroje měření kvality života</i>	20
1.5 <i>Metody měření kvality života</i>	20
1.5.1 <i>Objektivní metody zjišťování kvality života</i>	20
1.5.2 <i>Subjektivní metody zjišťování kvality života</i>	20
1.5.3 <i>Smíšené metody zjišťování kvality života</i>	21
1.6 <i>Indikátory kvality života</i>	22
1.7 <i>Měření kvality života ve světě</i>	24
1.7.1 <i>Index lidského rozvoje</i>	24
1.7.2 <i>Index kvality života</i>	26
1.7.3 <i>Index šťastné planety</i>	27
1.7.4 <i>MERCER průzkum kvality života</i>	29
1.8 <i>Měření kvality života v ČR</i>	30
2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ	33
2.1 <i>Podstata udržitelného rozvoje</i>	33
2.2 <i>Definice udržitelného rozvoje</i>	34
2.3 <i>Udržitelný rozvoj v ČR</i>	36
2.3.1 <i>Strategie udržitelného rozvoje v EU</i>	36
2.3.2 <i>Strategie udržitelného rozvoje v ČR</i>	38
2.3.3 <i>Priority udržitelného rozvoje ČR</i>	40

2.3.4	<i>Indikátory udržitelného rozvoje</i>	41
2.4	<i>Udržitelný rozvoj a současnost</i>	43
2.5	<i>Udržitelný rozvoj obce</i>	44
3	LÁZNĚ BOHDANEČ	46
3.1	<i>Historie</i>	46
3.2	<i>Situační analýza</i>	48
3.2.1	<i>Školství a vzdělanost</i>	48
3.2.2	<i>Zdravotní a sociální služby</i>	48
3.2.3	<i>Kultura, sport a volnočasové aktivity</i>	49
3.2.4	<i>Podnikání</i>	49
3.2.5	<i>Dopravní dostupnost a obslužnost</i>	50
3.2.6	<i>Lázeňství a cestovní ruch</i>	50
3.2.7	<i>Přírodní prostředí</i>	51
3.3	<i>SWOT analýza města</i>	51
3.4	<i>Kvalita života v Bohdanči podle „MASTERCARD česká centra rozvoje“</i>	53
3.5	<i>Kvalita života v kontextu udržitelného rozvoje</i>	57
4	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	59
4.1	<i>Cíle šetření</i>	59
4.2	<i>Základní popis souboru</i>	59
4.3	<i>Numerické výsledky výzkumu</i>	62
5	ZÁVĚR	68

SEZNAM LITERATURY

SEZNAM OBRÁZKŮ, SCHÉMAT, TABULEK A GRAFŮ

SEZNAM PŘÍLOH

ÚVOD

Tato práce se zabývá kvalitou života a udržitelným rozvojem. Ani jeden z těchto pojmů nemá příliš bohatou historii. Kvalita života je velmi široký a neustálý pojem, který lze jen stěží přesně definovat. Proto když se zeptáte sta lidí na kvalitu života, dostanete mnoho různých odpovědí, z nichž pouze výjimečně si budou dvě nebo více z nich podobné či dokonce stejné. Udržitelný rozvoj je naproti tomu definovaný poměrně jasně a řada dokumentů se zabývá právě jeho okolnostmi a prosazováním. Řada odborníků navíc dokonce tvrdí, že udržitelný rozvoj jde s kvalitou života ruku v ruce. Pokud je ten rozvoj navíc trvale udržitelný, kvalita života na daném území určitě není na špatné úrovni.

V současnosti existuje celá řada přístupů, jak kvalitu života měřit. Buď pomocí různých modelů anebo pomocí soustavy ukazatelů. Druhá možnost má určitě větší význam a dokáže lépe odrážet nejen kvalitu života jednotlivých lidí, ale i kvalitu života v jednotlivých městech nebo dokonce i státech. K úplně nejznámějším typům měření kvality života ve světě patří index lidského rozvoje, který vznikl jako iniciativa Rozvojového programu OSN, a který rozděluje jednotlivé státy na vyspělé a rozvojové. Také v ČR vzniká množství institucí, které se kvalitou života zabývají.

Druhá – prakticky zaměřená – část této práce se zaměřuje na zjištění kvality života v Lázních Bohdaneč, což je také jejím hlavním cílem. Tato část obsahuje situační analýzu, která je stručným popisem stavu, v jakém se město a jeho jednotlivé části právě nacházejí. Dále obsahuje SWOT analýzu, která se snaží zachytit určitá specifika města a také vyhodnocení tří hlavních pilířů udržitelného rozvoje a navržení kroků potřebných k zajištění trvalé udržitelnosti a zvýšení prosperity města. Posledním bodem této části je průzkum občanů města Lázně Bohdaneč, jenž si klade za cíl **pomocí dotazníkového šetření zjistit názor občanů na spokojenost se životem a s kvalitou života v tomto městě.** Nedílnou součástí práce je také podle již vyzkoušené metodiky vypočítaná kvalita života ve městě podle relevantních ukazatelů a její porovnání s těmi nejlepšími městy v ČR.

1 KVALITA ŽIVOTA

Nejčastější myšlenky při vyřčení slov kvalita života mají podle Rapleyho, M. (2003) spíše sociologický charakter, patří mezi ně zejména štěstí, spokojenost se životem, blahobyť, stav úplného fyzického, duševního a sociálního blahobytu nikoli pouze nepřítomnost nemoci, rovnováha, prosperita, splněná přání, nízká nezaměstnanost, duševní blaho, vysoké HDP, dobrý život, zábava, demokracie a liberalizmus, smysluplná existence. Nejen tyto pojmy jsou výčtem všeho, co kvalita života představuje a je velmi těžké, ne-li úplně nemožné, ji nějak striktně definovat. Díky své multidimenzionalitě a komplexnosti je pojem kvalita života zejména z hlediska jednotlivce těžko uchopitelný. Má velmi blízko k pochopení lidské existence, smyslu života a samotného bytí. Jeho součástí je také hledání klíčových faktorů bytí a sebepochopení. Ke zkoumání mu slouží materiální, psychologické, sociální, duchovní a další podmínky pro zdravý a šťastný život člověka.

Džuka, J. (2005) rozlišuje subjektivní a objektivní kvalitu života. Subjektivní perspektivy staví spíše na individuálních soudech o kvalitě života, kde kvalita života je brána na základě individuálního úsudku hodnotící osoby. Data pro analýzu se v tomto případě získávají nejčastěji rozhovory, pozorováním, analýzou dokumentů, audio nebo videozáznamy. Objektivní perspektiva se zaměřuje na vnější podmínky prostředí, které jsou nedílnou součástí, a které přispívají ke kvalitě života. Do této perspektivy patří příjmy, kvalita bydlení, ale také třeba sítě přátel, přístup k zdravotnickým službám a vzdělání, kvalita okolního prostředí či nezaměstnanost. Data se získávají nejčastěji pomocí kvantitativních sociologických a statistických šetření, kde výstupem může být celá řada ukazatelů a faktů. Objektivní kvalita života ale nemůže být objektem psychologického výzkumu.

Kvalita života se nemusí týkat pouze jednotlivce. V dnešním světě je stále běžnější zkoumání kvality života jako nejlepšího či nejkvalitnějšího místa k bydlení či žití. Spousty průzkumů, které řeší, zda je lepší život v Americe či Evropě nebo Asii, jsou toho jasným důkazem. S kvalitou života lidí může být spojen různý rozsah pojmu člověk. Jak již bylo řečeno, dá se mluvit o kvalitě života jednotlivce (individua). Dá se mluvit o kvalitě života dvojice lidí – dyády – např. v manželství, mezi dvěma přáteli, ve vztahu nadřízený – podřízený, učitel – žák atp. Dá se mluvit o kvalitě života skupiny lidí a to jak skupiny malé – např. rodiny, třídy, sportovního družstva atp. nebo

skupiny velké – např. lidé na určitém území, ve státě nebo dokonce na celém kontinentu atp. (Křivohlavý, J.; 2004)

Jiný význam má spojení kvalita života pro nemocné. Ti si jen stěžít mohou při vyslovení těchto dvou slov představit něco jiného než zdraví. Výzkumem kvality života související se zdravím a psychickým stavem jedince se zabývá Světová zdravotnická organizace (WHO – World Health Organisation) ve svém projektu WHOQOL¹, který byl zahájen v roce 1991. Cílem bylo vytvořit mezinárodně porovnatelné nástroje k hodnocení kvality života.

Kvalita života je středem zájmu řady oborů a dotýká se velkého množství odvětví. Mezi nejpřednější zájemce o tuto „disciplínu“ patří zejména z historického hlediska sociologové a psychologové. Dříve byla také kvalita života spojována hlavně se zdravím člověka, s čímž souviselo odstraňování a zmírňování útrap nemocných nebo chudých. S postupem času přecházela kvalita života od zdraví ke štěstí, tzn. spokojenost s prací a životem. V současné době hodnotí většina lidí kvalitu života zejména z pohledu ekonomického a sleduje ukazatele, jako jsou výše hrubého domácího produktu na obyvatele či cenu spotřebního koše a další. Hodnota peněz tak hraje jednu z hlavních rolí a v mnoha kulturách je kvalita života přepočítávána právě na množství vlastněných materiálových statků a vymožeností moderní techniky. Zdraví a rodina jsou až na druhé koleji. (Pomališová, M. a kol.; 2010)

1.1 Přístupy ke kvalitě života

Rapley, M. (2003) dále rozlišuje několik přístupů ke kvalitě života:

- **Ekonomický přístup** – ekonomická situace člověka či společnosti má stále vliv na kvalitu jeho života. Dobrým ukazatelem pro zachycení ekonomické situace určité společnosti či země je HDP. Čím vyšší hodnotu má tento ukazatel, tím lepší je v dané zemi ekonomická situace. Ale ještě lepším ukazatelem je HDP na osobu, ten mnohem objektivněji odráží skutečnou situaci v dané zemi.
- **Zdravotní přístup** – zdraví patří mezi nejdůležitější věci v životě každého člověka bez rozdílu věku. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako „stav kompletní fyzické, mentální a sociální pohody, a nesestává

¹ WHOQOL=World Health Organisation Quality Of Life

se jen z absence nemoci nebo vady“. Nejčastěji používaným ukazatelem pro určení „kvalitního života“ z hlediska zdraví je střední délka života neboli naděje dožití, tzn. předpokládaný věk, jehož dosahuje daná populace. Mnoho odborníků se shodlo, že právě tento demografický ukazatel nejlépe vystihuje všechny vlivy, které zdraví ovlivňují. V konkrétních případech lze vidět, že v zemích, kde se dožívají vysokého věku, je kvalita života na dobré úrovni.

- **Psychologický přístup** – Křivohlavý, J. (2001) tvrdí, že na kvalitu života má velký vliv naše psychika a hlavně osobní pohoda (well-being) neboli dlouhodobý emoční stav, v němž je jednotlivec spokojen se svým životem. Důležitými komponenty osobní pohody jsou životní spokojenost, tzn. hodnocení toho, jak se jedinci dařilo dosahovat cílu, přičemž je orientována do minulosti. Dále pak morálka ve smyslu mravních zásad, která je naopak orientována do budoucna a jako poslední, do současnosti orientované, štěstí, které je chápáno jako emoční reakce na každodenní život.
- **Sociologický přístup** – vedle psychologických faktorů působí na kvalitu života ještě faktory sociální (společenské), mezi které patří hlavně zdravotní status, kultura, příjem, věk, podmínky mobility, uspokojení z práce a mnoho dalších. Kvalitu života sociologie popisuje ve čtyřech odlišných určeních jako:
 - *odborný pojem* vyjadřující kvalitativní stránky životních procesů a kritéria jejich hodnocení. Právě tady se vymezení nejvíce přibližuje vymezením z pohledu medicíny a ekonomie, neboť je posuzována podle různých indikátorů, mezi které patří např. indikátory životního prostředí, úrovně bydlení, zdraví a nemoci, volného času, možnosti podílet se na řízení společnosti a další.
 - *programové politické heslo*, které obrací pozornost široké veřejnosti k novým úkolům společnosti a přesahuje materiální úroveň a vojenskou sílu.
 - *sociální hnutí* („za kvalitu života“) vznikající z iniciativy ekologických, protikonzumentských a protirasových hnutí.
 - *reklamní, zcela besobsažný slogan*, nabízející nové oblasti konzumu (zejména volný čas, cestování, bydlení, vnímání umění) a orientující spotřebitele na oblast prestižní, demonstrativní spotřeby. (Vaňurová H., Mühlpachr P.; 2005)
- **Ekologicko-environmentální přístup** – tento přístup je nejčastěji sledován v kontextu se zdravotním stavem obyvatelstva. Mezi nejčastěji pozorované ukazatele patří kvalita ovzduší a pitné vody, hluchost atd.

- **Náboženský přístup** – hlavním smyslem života pro většinu věřících je náboženství. Od toho se tak odvíjí jejich pohled právě na kvalitu života. Tvrdí, že tento termín je rozporuplný, málo akceptovatelný nebo dokonce úplně nepřijatelný. Dále tvrdí, že představy o kvalitě života založené na finančním zajištění a orientaci na požitek zatemňují posvátnost života.
- **Filozofický přístup** – filozofický přístup a filosofové obecně se snaží hledat odpovědi na otázky dobra a zla. Jinými slovy se zabývají myšlenkami o smysluplnosti života. Každý jedinec si stanoví pro všechno nějaký nadřazený cíl, tyto cíle jsou pro něj potom ukazatelem smysluplnosti jeho života a dávají mu odpověď na otázku, co smysl má a co naopak ne.

1.2 Rozsah pojetí kvality života

Engel a Bergsma (2005) zkoumají kvalitu života ve 3 oblastech:

- *makro-rovina* – zde se jedná o kvalitu života těch největších společenských celků, jako jsou jednotlivé země nebo kontinenty. Problematika kvality života se stává součástí základních politických úvah.
- *mezorovina* – řeší se otázka kvality života v tzv. malých sociálních skupinách (sportovní mužstvo, škola, aj.). Cílem je dosáhnout nejen respektu k morální hodnotě života člověka, ale i otázky sociálního klimatu, vzájemných vztahů mezi lidmi, uspokojování základních potřeb, existence tzv. sociální opory nebo sdílených hodnot jsou neméně důležitou součástí této oblasti.
- *osobní* (personální) rovina je definována nejjasněji, a to jako život jednotlivce (individua). Každý z nás v této rovině hodnotí sám kvalitu svého vlastního života.

1.3 Modely kvality života

Většina odborníků se shoduje, že kvalita života není přesně definovatelný pojem, ale samotná podstata vychází z tzv. Maslowovy hierarchie potřeb, ve které naplnění základních fyziologických potřeb (jídlo, spánek) je podmínkou aktualizace a uspokojení méně základních potřeb (bezpečí, sebeúcta). Kvalita života je tady vnímána jako uspokojení člověka s dosahováním cílů, které určují směr jeho života. V momentě, kdy jsou uspokojeny základní fyziologické potřeby, naše pozornost se zaměřujeme na uspokojení vyšších potřeb. V případě, kdy se nám na nižší úrovni dostává pocitu nenaplnění, automaticky nemůžeme postupovat výš. V případě, kdy jsou naše základní potřeby uspokojeny, přecházíme automaticky na další úroveň a tu předchozí už nevnímáme jako tu nejdůležitější.

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Vlastní zpracování podle Maslowa

Přestože o nějakém objektivním, přesném a spolehlivém měření kvality života nemůže být ani řeč, neznamená to, že neexistují teoretické koncepty, které se snaží komplexně popsat a vystihnou kvalitu života.

1.3.1 Model kvality života centra pro podporu zdraví

Mezi nejznámější modely kvality života patří model vyvinutý Centrem pro podporu zdraví, která je součástí torontské univerzity v Kanadě. Tento vícerozměrný model vychází z holistického² pojetí kvality života, kdy její zkoumání jako celku má mnohem větší význam než zkoumání jejích jednotlivých částí. Zahrnuje tři základní domény a devět dílčích domén. Skutečná kvalita života je poté otázkou pro každého jednotlivce, kdy záleží, jaký význam pro něho má každá jednotlivá doména a v jakém rozsahu dochází k jejímu naplnění v reálném životě.

Schéma 1: Model kvality života Centra pro podporu zdraví

BÝT (BEING) – osobní charakteristiky člověka	
Fyzické bytí	Zdraví, hygiena, výživa, pohyb, odívání, celkový vzhled
Psychologické bytí	Psychologické zdraví, vnímání, cítění, sebeúcta, sebekontrola
Spirituální bytí	Osobní hodnoty, přesvědčení, víra
PATŘIT NĚKAM (BELONGING) - spojení s konkrétním prostředím	
Fyzické napojení	Domov, škola, pracoviště, susedství, komunita
Sociální napojení	Rodina, přátelé, spolupracovníci, susedé (užší napojení)
Komunitní napojení	Pracovní příležitosti, odpovídající finanční příjmy, zdravotní a sociální služby, vzdělávací, rekreační možnosti a příležitosti, společenské aktivity (širší napojení)
REALIZOVAT SE (BECOMING) – dosahování osobních cílů; naděje a aspirace	
Praktická realizace	Domácí aktivity, placená práce, školní a zájmové aktivity, péče o zdraví, sociální začleňování
Volnočasové realizace	Relaxační aktivity podporující redukci stresu
Růstová realizace	Aktivity podporující zachování a rozvoj znalostí a dovedností, adaptace na změny

Zdroj: The quality of life model, University Toronto, Canada

² Holismus = filosofický směr, který zdůrazňuje, že všechny vlastnosti nějakého systému nelze určit nebo vysvětlit pouze zkoumáním jeho částí. Naopak celek podstatně ovlivňuje i fungování nebo podobu svých částí.

1.3.2 Model kvality života podle Kováče

Slovenský psycholog Damián Kováč (2004) vytvořil, co do počtu kritérií, velmi bohatý model kvality života. Ten obsahuje tři úrovně:

- bazální (všelidskou),
- individuálně specifickou (civilizační),
- elitní (kulturně duchovní).

Schéma 2: Model kvality života podle Kováče

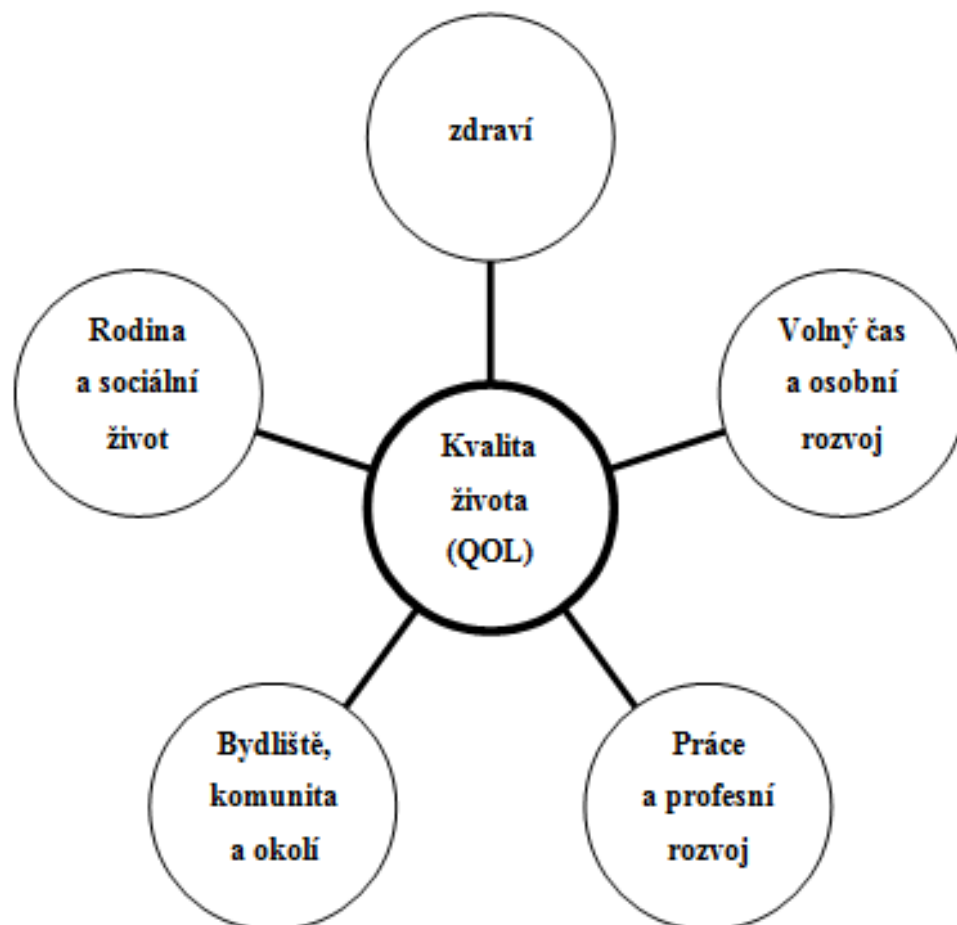
Smysl života		
<p>Axiologické styly (dionýsovský, apolonský) životní styly (celibát, workoholismus) ideové styly (dogmatismus, liberalismus), kognitivní styly</p>	Bezproblémové stárnutí	<p>Vášeň (sexuální, hráčská, cestování), koníčky (sport, tvořivost) zájmy (o věci, lidi, ideje)</p>
	Úroveň kultivace osobnosti	
	Společenské uznání	
	Podpora závislým	
	Podpora života	
	Univerzální altruismus	
	Pevné zdraví	
	Prožívání životní spokojenosti	
	Uspokojivé sociální prostředí	
	Úroveň společenského vývoje	
	Přátelské prostředí	
	Úroveň znalostí a kompetencí	
	Dobrý fyzický stav	
	Normální psychický stav	
	Vyrůstání ve funkční rodině	
	Odpovídající materiální a sociální zabezpečení	
	Život chránící životní prostředí	
	Získání schopností a návyků pro přežití	

Zdroj: KOVÁČ, D. Kultivace integrované osobnosti. *Psychologie Dnes*. 2004 , č. 2, s. 12-14.

1.3.3 Model kvality života kanadských ozbrojených sil

Mezi v praxi často využívané modely patří ty, které jsou jednodušší. Mezi vůbec ty nejjednodušší patří model, který využívají kanadské ozbrojené síly v práci s lidskými zdroji. Ten obsahuje pět základních domén a ty jsou systematicky monitorovány.

Schéma 3: Model kvality života kanadských ozbrojených sil

Zdroj: Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004

1.3.4 Model kvality života podle Veenhovena

Dalším známým modelem kvality života je model kvality života podle nizozemského sociologa Veenhovena, který rozdělil kvalitu života na čtyři typy.

Schéma 4: Model kvality života podle Veenhovena

4kvality života	VNĚJŠÍ KVALITY (charakteristické prostředí včetně společnosti)	VNITŘNÍ KVALITY (charakteristiky individua)
PŘEDPOKLADY Životní šance	VHODNOST PROSTŘEDÍ <ul style="list-style-type: none"> • životní prostředí • sociální kapitál • prosperita • životní úroveň I	ŽIVOTASCHOPNOST JEDINCE <ul style="list-style-type: none"> • Psychologický kapitál • adaptivní potenciál • zdraví • způsobilost II
VÝSLEDKY Životní výsledky	UŽITEČNOST ŽIVOTA <ul style="list-style-type: none"> • Vyšší hodnoty než přežití • transcendentální koncepce III	VLASTNÍ HODNOCENÍ ŽIVOTA <ul style="list-style-type: none"> • Subjektivní pohoda • spokojenost • štěstí • pocit smysluplnosti IV

Zdroj: VEENHOVEN, R . THE FOUR QUALITIES OF LIFE : Ordering concepts and measures of the good life.

- 1. kvadrant zahrnuje ekologické, sociální, ekonomické a kulturní podmínky, které studuje ekologie, architektura, sociologie a sociálně-politické vědy.
- 2. kvadrant představuje fyzické a duševní zdraví, znalosti, schopnosti a umění života a je předmětem zájmu lékařství, psychologie a pedagogiky včetně tělovýchovy a poradenství v oblasti životního stylu.
- 3. kvadrant zahrnuje vnější užitečnost člověka pro jeho blízké okolí, pro společnost a lidstvo a jeho vnitřní cenu v termínech morálního vývoje, morální dokonalosti a je tradičně předmětem zájmu filosofie.
- 4. kvadrant představuje pojetí kvality života, které je široce aplikováno ve vědách o člověku, v medicíně a vytváří vlastní metodologické postupy, zahrnuje hodnocení spokojenosti s jednotlivými životními oblastmi, hodnocení převažující nálady a celkové spokojenosti se životem

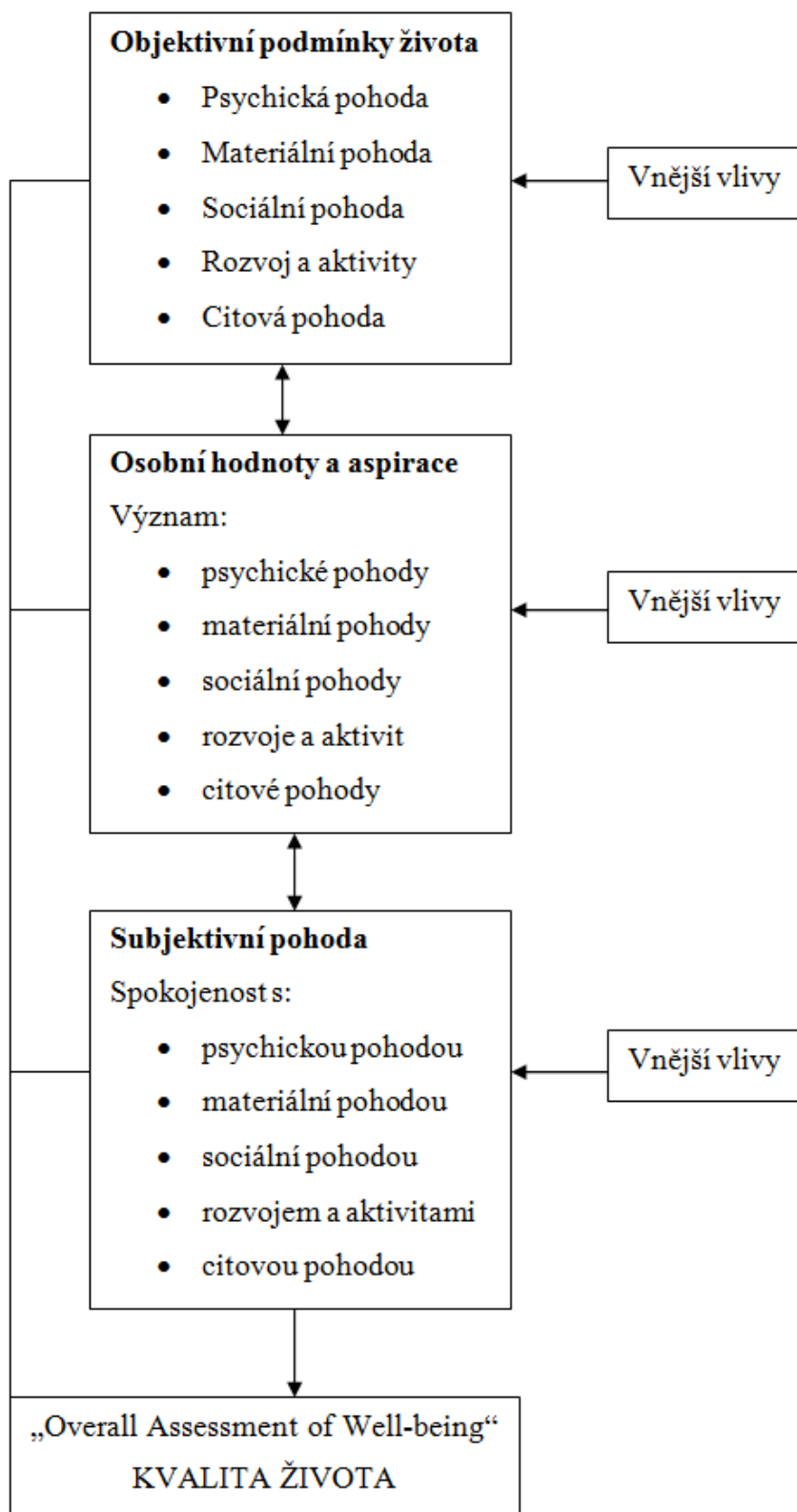
1.3.5 Model kvality života podle Felce a Perryho

Replay, M. (2003) popisuje ve své publikace model britských profesorů Felce a Perryho, kteří definují kvalitu života pomocí tří okruhů, které pojem kvalita života zahrnuje:

- objektivní životní podmínky,

- subjektivní pocit pohody,
- osobní hodnoty a cíle.

Schéma 5: Model kvality života podle Felce a Perryho

Zdroj: REPLAY, M. Quality of life research: a critical introduction. London: SEGA Publications 2003, 286 s. ISBN 978-0-7619-5457-6.

1.4 Nástroje měření kvality života

Křivohlavý, J. (2002) rozlišuje nástroje obecné a specifické.

Obecné nástroje se zaměřují na měření schopností v jednotlivých oblastech a zdravotní stav jedince. Tyto nástroje jsou vícerozměrné, a prozkoumávají tak velké množství oblastí a mohou být použity na jakékoliv osoby. Jejich nevýhodou je nízká citlivost v určitých oblastech měření a při hodnocení specifických změn.

Specifické nástroje se zaměřují na oblasti života, které jsou považovány za klíčové pro danou oblast měření. Tyto mohou být specifické pro danou populaci, schopnost nebo podmínky. Hlavní výhoda spočívá v tom, že mají úzkou specifikaci a s vysokou citlivostí zhodnotí danou oblast. Pomocí těchto nástrojů je tedy dosahováno mnohem přesnějších výsledků než pomocí obecných nástrojů.

1.5 Metody měření kvality života

Podle Křivohlavého, J. (2002) dělíme metody měření kvality života na tři skupiny:

- *objektivní metody* – externí kritéria v pojetí a hodnocení kvality života,
- *subjektivní metody* – interní kritéria v pojetí a hodnocení kvality života,
- *metody smíšené* – kombinace metod objektivních a subjektivních.

1.5.1 Objektivní metody zjišťování kvality života

Do této kategorie spadají metody spojené se zdravotním stavem pacienta. Lékařovo hodnocení zdravotního stavu pacienta je vůbec nejběžnějším hodnocením kvality života druhou osobou. K nejznámějším metodám patří APACHE II, Karnofskyho index a další.

1.5.2 Subjektivní metody zjišťování kvality života

V těchto případech je hodnotitelem kvality života sama daná osoba. "Definice kvality života by měla být formulována individuálně podle toho, jak si ji určí daný jedinec."³ Asi nejznámějším a nejrozšířenějším metodologickým východiskem k diagnostikování kvality života je SEIQoL - Schedule for the Evaluation of

³ KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. Praha : Grada, 2002. Vyd. 1. 198 s. ISBN 80-247- 0179-0. str.160.

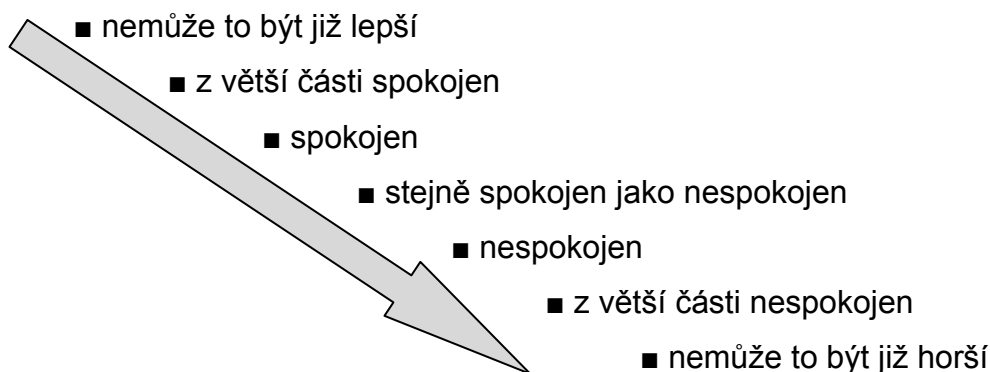
Individual Quality of Life (Program hodnocení individuálně chápané kvality života) irských autorů C. A. O'Boyla a H. M. McGeea. Pilířem této metodologie je strukturovaný rozhovor. Během něj odpovídající popisuje aspekty života, které jsou pro něho kriticky závažné. Daná osoba je požádána, aby uvedla pět životních cílů, které jsou pro ni v tu chvíli nejdůležitější. Životní cíl je jedním z důležitých bodů metodiky SEIQoL. U každého životního cíle se uvádí i míra uspokojení dané osoby s tímto podnětem.

1.5.3 Smíšené metody zjišťování kvality života

Univerzita v Manchesteru vytvořila tým odborníků, aby se zabývali otázkami širšího pojetí kvality života. Výsledkem tohoto zkoumání je metoda MANSA - Manchester Short Assessment of Quality of Life (Krátký způsob hodnocení kvality života). V jejím rámci je rozpracována metodika LSS - Life Satisfaction Scale (Škála životního uspokojení). Jde o měření kvality života způsobem, kdy se nehodnotí pouze celková spokojenost se životem, ale i jeho spokojenost s řadou předem stanovených dimenzí života. Ty jsou předem přesně stanoveny. U metody MANSA jde především o zjišťování spokojenosti:

- s vlastním zdravotním stavem,
- sebezpojetím,
- sociálními vztahy,
- rodinnými vztahy,
- bezpečnostní situací,
- právním stavem,
- životním prostředím,
- finanční situací,
- náboženstvím (vírou),
- účastí na aktivitách volného času,
- zaměstnáním - prací (školou).

Cílem autorů MANSA je vystihnout celkový obraz kvality života daného člověka tak, jak ten se mu jeví v dané chvíli. Velmi blízko k této problematice má LSS – v podstatě má stupnice spokojenosti podle MANSA 7 stupňů:

(Křivohlavý, J.; 2002)

1.6 Indikátory kvality života

Tradiční přístupy k měření kvality života se zaměřují zejména na zdroje, které mají jedinci k dispozici, tzn. jejich příjem a majetek stejně jako zboží a služby, které využívají. Tyto údaje jsou typickými kvantitativními indikátory, které odrážejí spíše životní úroveň. Co ale v tomto výčtu chybí, jsou nepeněžní složky, které využívají kvalitu života jako ukazatel udržitelného rozvoje. Ačkoliv v této oblasti nepanuje široký konsensus, některé země se i přesto pokoušejí sociálně, kulturně a environmentálně důležité aspekty kvality života opakovaně zařadit do svých měření. Ta jsou poté zaměřena především na tyto oblasti (Hák, T. a kol.; 2010):

- **Co lidé hodnotí jako důležité z hlediska jejich každodenního života a okolního prostředí, které utváří.** Tento úhel pohledu je výhodný zejména v tom, že umožňuje zaměřit se také na výsledky různorodých lidských činností a posuzuje, jak velký podíl mají tyto aktivity na vlastní spokojenosti a také kvalitě života celé společnosti.
- **Rozpoznávání rozdílů a nerovností v lidských životních podmínkách.** Tyto rozdíly znamenají, že blahobyt celé společnosti je závislý jak na celkové úrovni různých faktorů, které ovlivňují lidský život, tak i na tom, jak je ve společnosti rozložen dopad těch faktorů.
- **Rozpoznávání škály faktorů ovlivňujících kvalitu života** bez toho, aby se některému z nich přiřadila větší váha. Toto zaměření je nezbytné pro určení existence srovnatelné dimenze kvality života mezi lidmi a zeměmi. A je vhodné k určení indikátorů pro celkové popsání určité dimenze kvality.

Tabulka 1: Nejčastěji se vyskytující indikátory ilustrující klíčové oblasti v měření kvality života na mezinárodní, národní i lokální úrovni

Oblast měření kvality života	Podoblast měření kvality života	Příklady využívaných indikátorů nebo indikátorových sad
Zdraví	Úmrtnost	Očekávaná délka života
	Nemocnost	Informace o specifických nemocech
	Kombinovaná měření úmrtnosti a nemocnosti	Roky života s různou mírou zdravotního omezení a roky života ztracených předčasnou mortalitou a zvýšenou morbiditou
Vzdělávání	Finanční a lidské zdroje investované do vzdělávání	Náklady na žáka
	Přístup ke vzdělávání	Počet zapsaných jedinců v různých stupních vzdělávání
	Kvalita vzdělávání	Možnost uplatnění absolventů škol na trhu práce
Osobní aktivity	Zaměstnání	Rovné příležitosti v zaměstnání
	Dojíždění	Dostupnost dopravy a její cena
	Neplacená práce v domácnosti	Distribuce práce v domácnosti mezi jejími členy
	Bydlení	Počet lidí bez domova
Osobní vliv na politiku a vládnutí	Prosazování názorů občanů	Míra nezávislosti médií
	Legislativní záruky	Míra akceptace mezinárodních dohod pro rovnost, lidská práva a podobně
	Zajištění spravedlivé aplikace práv občanů	Existence nezávislého soudnictví
Sociální vazby	Altruistické chování	Míra ochoty vykonávat dobrovolnou práci (charita, dobrovolnické organizace)
	Vazby v pracovním prostředí	Míra zapojení na pracovišti (míra důvěry ve spolupracovníky a podobně)
	Vazby v každodenním soukromém životě	Míra podpory přátel (například míra sociální podpory přátel v případě nutnosti)
Environmentální podmínky	Environmentální podmínky a lidské zdraví	Monitoring a měření koncentrací průmyslových chemických látek, které mají vliv na zdraví člověka
	Přístup k službám prostředí	Přístup k informacím o životním prostředí
	Dobré a špatné životní podmínky vázané na ŽP	Míra hluku
	Klimatické výkyvy a přírodní katastrofy	Míra sezónního nedostatku vody
Absence jistot / nejistoty	Osobní nejistoty	Míra kriminality
	Ekonomické nejistoty způsobené nezaměstnaností, nemocí, spojené se stářím	Míra přistoupení na krácení platu nebo navyšování počtu odpracovaných hodin z důvodu zachování zaměstnání

Zdroj: *Indikátory blahobytu : všechno, co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)*. str. 16-17

1.7 Měření kvality života ve světě

1.7.1 Index lidského rozvoje

OSN každoročně zpracovává Index lidského rozvoje - HDI⁴, který je zaměřen na kvalitu života v jednotlivých státech. Index HDI vznikl v roce 1990 za velké pomoci pákistánského ekonoma Mahbuba ul Haqa a Amartya Seny, pozdějšího nositele Nobelovy ceny za ekonomii, a byl vytvořen Rozvojovým programem OSN - UNDP⁵. A právě od tohoto roku je pod názvem HDR⁶ na webových stránkách UNDP každoročně k dispozici. (Hajdová, M.; 2008)

Úkolem HDI je všítat si lidského rozvoje komplexněji. Vedle hmotné životní úrovně vyjádřené jako *hrubý domácí produkt na osobu v USD*, je index vypočítáván ještě z dalších dvou ukazatelů, z *průměrné očekávané délky života při narození*, protože tento demografický ukazatel nejlépe vystihuje všechny vlivy, které zdraví ovlivňují a *úrovně vzdělanosti* jako podíl gramotného obyvatelstva a jako kombinovaný podíl populace z příslušné věkové skupiny navštěvující školy prvního, druhého a třetího stupně. Za hlavní výhodu a přínos HDI lze považovat právě zahrnutí jiných oblastí lidského života než je jen příjem vyjádřený v USD. Z toho se dá lehce usoudit, že pro člověka není důležité pouze bohatství, ale také možnosti, které mu daná země nabízí. Státy jsou v této metodě porovnávány mezi sebou, což může vést k upozornění na jejich specifické problémy. Např. stejný reálný příjem na obyvatele, ale rozdílné HDI, značí nedostatek v jedné ze dvou zbývajících oblastí. Hodnoty indexu se pohybují mezi 0 a 1, přičemž 1 označuje maximálně rozvinuté státy, 0 naopak ty s minimální úrovní rozvoje lidského faktoru. V podstatě se jedná o index, který státy rozděluje do 3 kategorií podle stupně rozvoje, státy s:

- **vysokým** lidským rozvojem,
- **středním** lidským rozvojem a
- **nízkým** lidským rozvojem.

Zjednodušeně řečeno HDI člení státy na vyspělé a rozvojové. (Hajdová, M.; 2008), (Pomališová, M. a kol.; 2010)

Podle Human development reports se Česká republika se v roce 2010 umístila mezi státy s velmi vysokým lidským rozvojem na 28. místě. Hodnota indexu HDI

⁴ HDI = Human Development Index (index lidského rozvoje)

⁵ UNDP = United Nations Development Programme (Rozvojovým programem OSN)

⁶ HDR = Human Development Reports (Zprávy o lidském rozvoji)

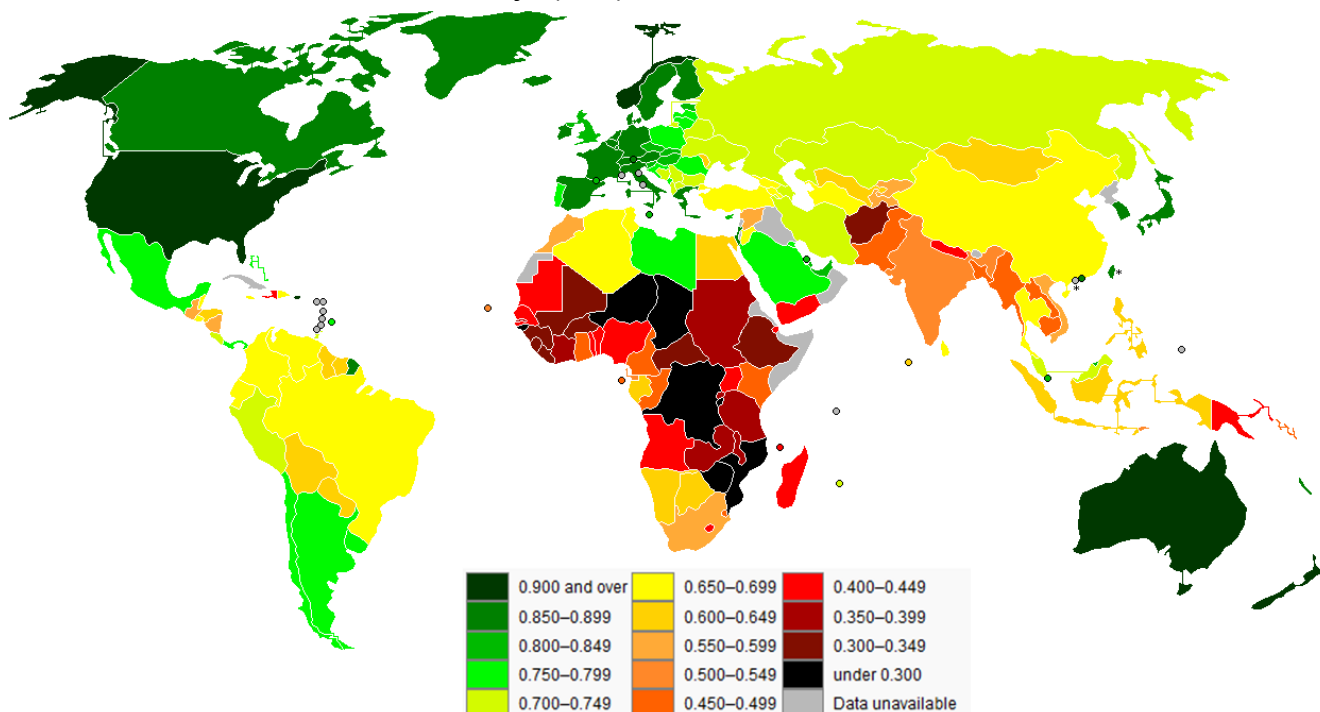
činila 0,841. Na prvním místě se umístilo Norsko s indexem ve výši 0,938, druhá skončila Austrálie (0,937) a třetí Nový Zéland (0,907). USA byly čtvrté (0,902). Na opačném pólu se ocitly africké státy, které obsadily posledních 14 míst. U nejhoršího Zimbabwe se index rovnal 0,140. Nejhorším neafrickým státem byl Afganistan (0,349).

Tabulka 2: Index lidského rozvoje (HDI) vybraných států (2010)

Pořadí	Stát	Zdraví	Vzdělání	Příjem	HDI
1.	Norsko	0,966	0,942	0,906	0,938
2.	Austrálie	0,979	0,999	0,842	0,937
3.	Nový Zéland	0,959	1,000	0,777	0,907
4.	USA	0,943	0,891	0,872	0,902
14.	Francie	0,976	0,826	0,823	0,872
28.	ČR	0,901	0,870	0,760	0,841
65.	Rusko	0,747	0,711	0,699	0,719
89.	Čína	0,847	0,590	0,584	0,663
119.	Indie	0,702	0,429	0,465	0,519
169.	Zimbabwe	0,428	0,521	0,012	0,140

Zdroj: Human development reports (UNDP)

Obrázek 2: Index lidského rozvoje (HDI) 2010

Zdroj: Human development reports (UNDP)

1.7.2 Index kvality života

Druhým všeobecně uznávaným způsobem, jak ohodnotit kvalitu života v jednotlivých zemích, je index kvality života, který je zkoumán celkem ve 194 zemích. Ten vychází z 9 kategorií a každá kategorie tvoří určitou procentuální část celkového skóre, které nabývá hodnot od 0 (nejhorší) do 100(nejlepší):

- náklady na život (15%),
- volný čas a kultura (10%),
- ekonomika (15%),
- životní prostředí,
- svoboda (10%),
- zdraví (10%),
- infrastruktura (10%),
- bezpečnost (10%),
- klima (10%).

Tento žebříček vydává magazín International Living s cílem zhodnotit místa na Zemi, kde se nejlépe žije. International Living je americký časopis vycházející každý měsíc a pojednávající o detailech souvisejících s nejlepšími podmínkami k životu, cestování nebo investování. K sestavení žebříčku používá široké škály 15 zdrojů (např. UNESCO⁷ Statistical Yearbook).

České republice patřilo v roce 2010 24. místo se skóre 73. Výsledek je to tedy téměř totožný jako u indexu lidského rozvoje. I obsazení předních pozic je, alespoň co se složení týče, je velmi podobné. Překvapivě může vypadat první místo Francie s 82 body, ale další pořadí už je poměrně očekávané a následují vyhlášené země jako Austrálie, Švýcarsko, Německo nebo USA. Stejně špatně jako u HDI dopadly africké státy, které se až na pár výjimek (Jihoafrická republika, Namibie, Tunisko) umístily v druhé polovině. (Pomališová, M. a kol.; 2010), (Internationalliving; 2010)

⁷ UNESCO = United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu)

Tabulka 3: Index kvality života vybraných států (2010)

Pořadí	Stát	náklady na život	volný čas a kultura	ekonomika	životní prostředí	svoboda	zdraví	infrastruktura	bezpečnost	klima	Celkové skóre
1.	Francie	55	81	69	72	100	100	92	100	87	82
2.	Austrálie	56	82	71	76	100	87	92	100	87	81
3.	Švýcarsko	41	86	79	78	100	95	96	100	77	81
7.	USA	56	79	67	62	92	78	100	100	84	78
24.	ČR	48	78	52	74	100	82	78	100	67	73
58.	Kolumbie	68	58	48	72	58	72	44	71	92	64
90.	Indie	65	39	55	68	75	60	44	64	47	58
112.	Rusko	29	67	53	71	42	71	48	57	64	54
135.	Egypt	55	49	47	65	25	76	36	79	32	51
194.	Somálsko	61	0	39	55	0	7	36	36	16	30

Zdroj: Internationalliving 2010

1.7.3 Index šťastné planety

Zajímavou a poměrně novou metodou, která měří kvalitu života ve vztahu k životnímu prostředí je index šťastné planety (HPI⁸). Jedná se o index, který kombinuje kvalitu lidského života a efektivitu využití životního prostředí. Neodhaluje pouze nejšťastnější zemi, ale státy umístěné na špičce seznamu jsou státy, které pro zajištění spokojeného života svých obyvatel spotřebovávají nejméně přírodních zdrojů. Výsledky naznačují, že vysoká spotřeba přírodních zdrojů nemusí automaticky zajistit štěstí obyvatel. Spíše naopak. Jinak řečeno, pokud je blahobyt země vykoupený vysokými náklady na životní prostředí, země se posune na výsledném žebříčku dolů. Index vyvinula britská nadace New Economic Foundation (NEF). HPI byl poprvé zkoumán a následně publikován v roce 2006 s cílem představit indikátor lidského blahobytu, který by byl vztažen k využitým zdrojům a k zatížení přírody. Index šťastné planety se počítá podle následující rovnice:

$$\text{HPI} = \text{očekávaná délka života} \times \text{životní spokojenost} / \text{ekologická stopa}^9$$

⁸ HPI = Happy Planet Index (index šťastné planety)

⁹ Jeden ze spoluautorů ekologické stopy, Kanadčan William Rees, ji přibližuje jako množství plochy (země a vodních ekosystémů) potřebných k souvislému zajišťování všech zdrojů, které člověk potřebuje ke svému současnému životnímu stylu a k zneškodnění všech odpadů, které při tom produkuje.

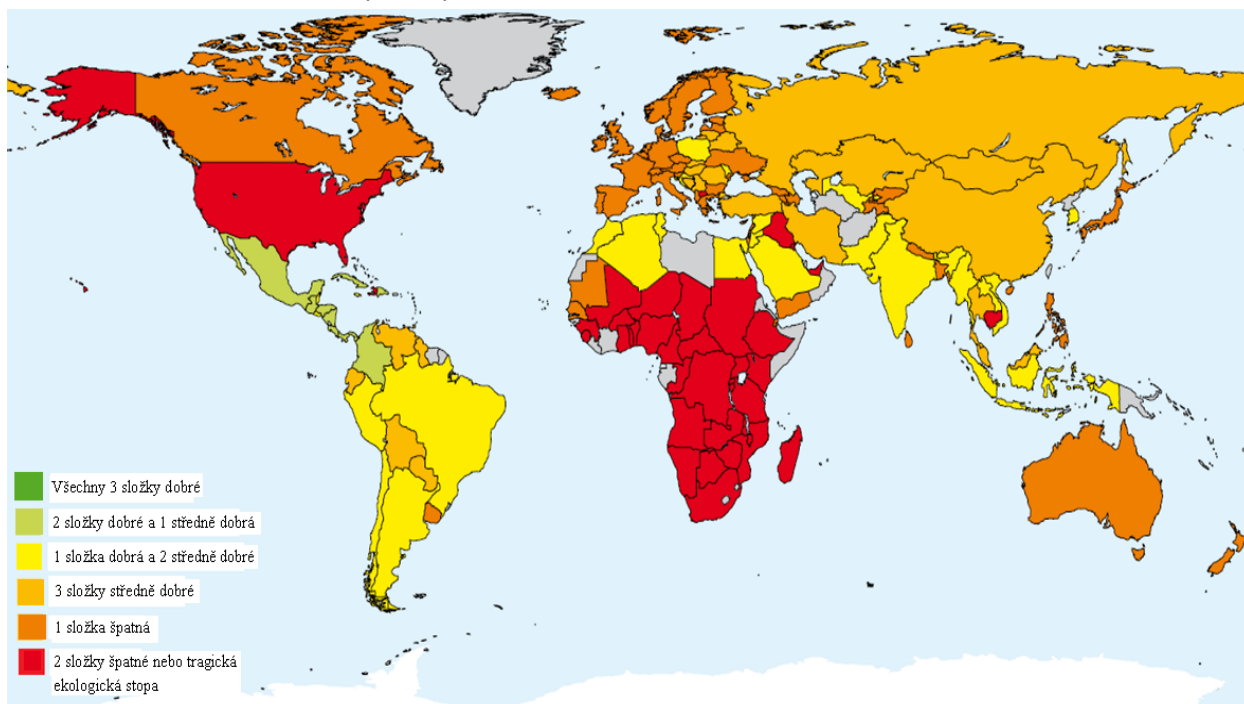
Tabulka 4: HPI vybraných států (2009)

Pořadí	Země	Očekávaná délka života	Životní spokojenost	Ekologická stopa	HPI
	Cíl pro rok 2050	87,0	8,0	1,7	89,0
1.	Kostarika	78,5	8,5	2,3	76,1
2.	Dominik. rep.	71,5	7,6	1,5	71,8
3.	Jamajka	72,2	6,7	1,1	70,1
44.	Malta	79,1	7,1	3,8	50,4
51.	Německo	79,1	7,2	4,2	48,1
75.	Japonsko	82,3	6,8	4,9	43,3
92.	ČR	75,9	6,9	5,4	38,3
114.	USA	77,9	7,9	9,4	30,7
143.	Zimbabwe	40,9	2,8	1,1	16,3

Zdroj: The happy planet index 2.0

Na následujícím obrázku jsou dobře vidět subregiony s dobrým a špatným HPI. Nejlépe si vede Latinská Amerika a Jižní Amerika. Naopak nejhůře na tom je Afrika a také USA, které mají jednu z nejhorších ekologických stop vůbec. Mezi země, které ve velkém zatěžují životní prostředí, patří ještě Kuvajt, Spojené arabské emiráty a Lucembursko.

Obrázek 3: HPI ve světě (2009)

Zdroj: The happy planet index 2.0

1.7.4 MERCER průzkum kvality života

Tato metoda se zaměřuje na kvalitu života v jednotlivých městech po celém světě. Každoročně průzkum provádí společnost Mercer Human Resource Consulting. Cílem metody je snaha odpoutat se od subjektivních prožitků člověka a spíše objektivizovat vnější socio-ekonomické, ekologické či politické prostředí. Celkové hodnocení kvality života je založeno na detailním hodnocení 39 kritérií kvality života, které jsou obsaženy v následujících kategoriích:

- politické a sociální prostředí (politická stabilita, kriminalita aj.),
- ekonomické prostředí (měnové regulace, bankovní služby aj.),
- socio-kulturní prostředí (cenzura, omezování osobní svobody aj.),
- zdraví (lékařské služby, infekční nemoci, znečištění ovzduší aj.),
- školství a vzdělávání (úroveň a dostupnost škol aj.),
- veřejné služby a doprava (elektřina, voda, veřejná doprava aj.),
- rekreace (restaurace, divadla, kina, sport aj.),
- konzumní zboží (dostupnost jídla a zboží denní potřeby aj.),
- bydlení (bydlení, nábytek, údržba aj.),
- přírodní prostředí (klíma, výsledky přírodních katastrof aj.).

Jediné české město hodnocené v tomto průzkumu byla Praha. A v porovnání s městy z postkomunistických států si nevedla vůbec špatně. Z 221 zkoumaných měst byla hodnocena jako 71. nejlepší místo k žití – nejlepší ze zemí střední a východní Evropy. Nejlépe dopadla města německy mluvících zemí. V první desítce se jich umístilo hned 7. Referenčním místem s hodnotou indexu 100 bodů je New York, který skončil na konci první padesátky. Nejhůře z evropských měst dopadl běloruský Minsk. Hodnoty indexu od 50. místa nejsou pro širokou veřejnost k dispozici. (Pomališová, M. a kol.; 2010), (MERCER, Quality of living report 2010)

Tabulka 5: Mercer index kvality života vybraných měst (2010)

Pořadí	Město	Stát	QOL index
1.	Vídeň	Rakousko	108,6
2.	Curych	Švýcarsko	108,0
3.	Ženeva	Švýcarsko	107,9
4.	Vancouver	Kanada	107,4
4.	Auckland	Nový Zéland	107,4
32.	San Francisco	USA	103,0
49.	New York	USA	100,0
71.	Praha	ČR	/
183.	Minsk	Bělorusko	/
221.	Bagdád	Irák	/

Zdroj: MERCER, Quality of living report 2010

1.8 Měření kvality života v ČR

Měřením kvality života v 50 největších českých městech (podle počtu obyvatel) se od roku 2008 zabývá společnost MasterCard Europe. Studii s názvem „MasterCard česká centra rozvoje“ vypracovává tým odborníků z Vysoké školy ekonomické v Praze. Indikátory pro určení ekonomické kondice měst, která je druhou částí studie, jsou:

- hodnota dluhu na jednoho obyvatele,
- evidovaná hodnota majetku obce na jednoho obyvatele,
- podíl běžných příjmů a běžných výdajů,
- rozdíl běžných příjmů a běžných výdajů na obyvatele,
- ukazatel dluhové služby.

Primárním a nejdůležitějším úkolem projektu je ale posoudit - s využitím 11 indikátorů rozdělených do 3 oblastí - kvalitu života v českých městech.

Tabulka 6: Přehled indikátorů kvality života studie „MasterCard česká centra rozvoje“

Oblast	indikátor	váha v %
Ekonomická		
	Míra nezaměstnanosti	20
	Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel	5
	Dostupnost k nejbližší dálnici nebo rychlostní komunikaci v minutách	12
	Počet IC, EC, SC, EN spojů	6
Sociální		
	Podíl uchazečů evidovaných nad 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů	10
	Cena nájemného bytu 3 + 1 v nabídce 80 až 100 m ² , stav velmi dobrý, nezařízený	10
	Naděje na dožití mužů	6
	Naděje na dožití žen	6
	Počet zjištěných trestných činů obecné kriminality na 10 tis. obyvatel za rok	10
Životní prostředí		
	Dostupnost a rozloha zelených ploch	12
	Emise tuhé	3
		100 %

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje 2010

Tabulka 7: Kvalita života vybraných českých měst (2010)

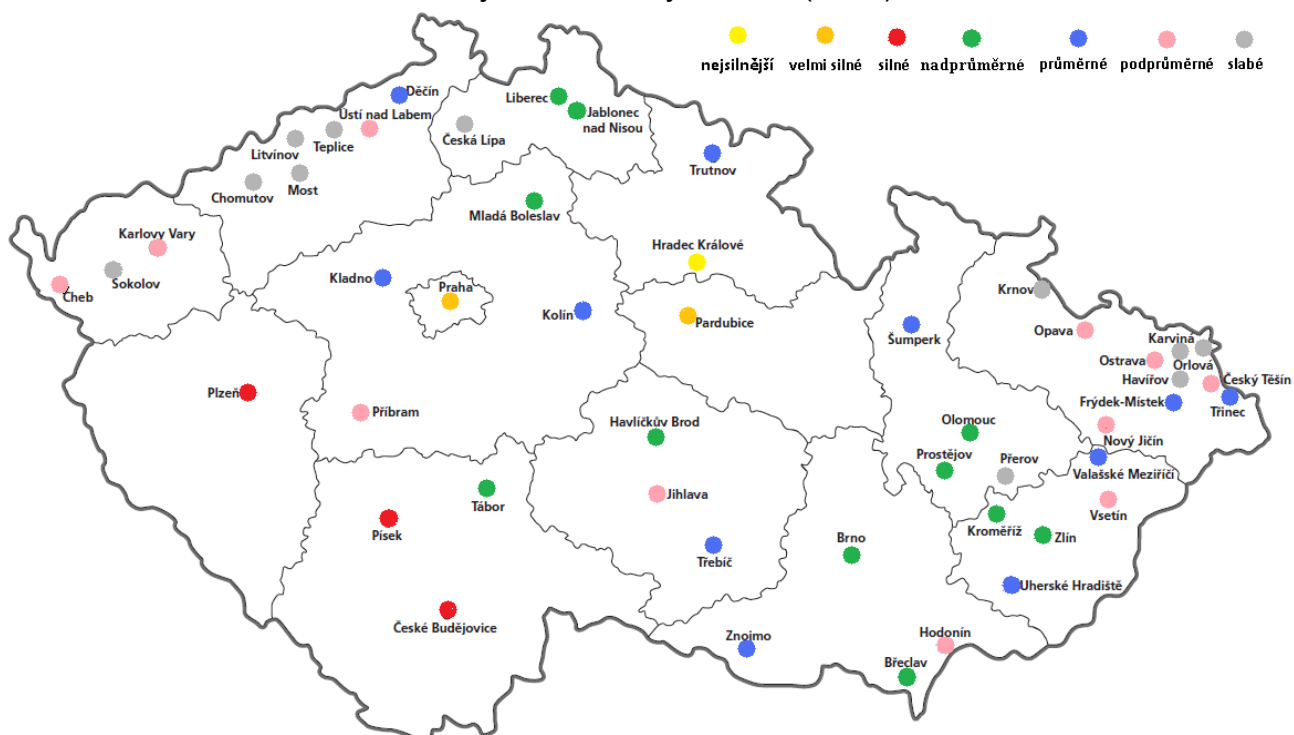
Pořadí	Město	Indexní body
1.	Hradec Králové	88,83
2.	Praha	88,73
3.	Pardubice	85,40
4.	Písek	85,39
5.	České Budějovice	85,12
25.	Valašské Meziříčí	81,24
46.	Orlová	76,67
47.	Chomutov	75,36
48.	Karviná	74,98
49.	Litvínov	74,26
50.	Most	73,98

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje 2010

Za rok 2010 bylo jako město s nejvyšší kvalitou života zvoleno město Hradec Králové. Na druhém místě se umístila Praha a třetí byly Pardubice. Na chvostu se umístila města, kde velkou roli hraje těžební průmysl.

25 z 50 největších měst podle počtu obyvatel se nachází v Čechách a dalších 25 na Moravě nebo ve Slezsku. Na následující mapce jsou velmi dobře vidět kraje, kde je podle studie „MasterCard česká centra rozvoje“ lepší kvalita života. Nejhuře dopadly Ústecký a Moravskoslezský kraj, kde nejviditelnějšími problémy jsou vysoká nezaměstnanost a špatná kvalita ovzduší. Naopak Královéhradecký, Pardubický a Jihočeský kraj jsou nejpříhodnějšími místy k životu. A to hlavně z hlediska zaměstnanosti a dopravy.

Obrázek 4: Kvalita života 50 největších českých měst (2010)

Zdroj: MasterCard česká centra rozvoje 2010

2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Udržitelný rozvoj má s kvalitou života více společného, než by se na první pohled mohlo zdát. V tom nejjednodušším pojetí znamená udržitelný rozvoj pouze a jen ochranu životního prostředí. Součástí kvality života, ač se jedná o nejasně definovaný problém, jednoznačně je životní prostředí a jeho ochrana. Jiný vliv na zdraví člověka – tedy i na kvalitu jeho života – má čistý horský vzduch a jiný vliv má znečištěné ovzduší v blízkosti nějaké fabriky. Když dojde na otázky ochrany životního prostředí, lidé s ní z velké části souhlasí. Problémem však je, mají-li nějaké jejich činnosti, kterými životní prostředí znečišťují, identifikovat. To si pak ani často neuvědomují, jak běžné každodenní činnosti právě životní prostředí poškozují. A o dalším problému, omezení či úplné eliminaci těchto činností, nechtějí většinou ani slyšet. Návodů, jak životnímu prostředí pomoci, je přitom velké množství. Jedním z nejznámějších je asi pravidlo 3R. O něm většina ekologů tvrdí, že jeho dodržování je výhodné jak pro životní prostředí daného člověka, tak i pro jeho peněženku.

Tabulka 8: Pravidlo 3 R

3R	R – Reduce	omezuj
	R – Reuse	používej znovu
	R – Recycle	dávej znovu do cyklu (recykluj)

Zdroj: Vlastní zpracování

2.1 Podstata udržitelného rozvoje

Mihola, J. (2008) popisuje udržitelný rozvoj následujícím způsobem:

Hospodaření a zemědělská činnost, které úplně nevyčerpají či nějakým způsobem neznehodnocují systém, jsou na našem území známa už od dávné minulosti, ať už se jednalo o dokumenty o ochraně a užívání lesa nebo v konkrétních, lidským konáním výrazně přetvořených místech, které se vyznačují svou dlouhodobou ekologickou stabilitou. Samotný pojem udržitelnosti procházel dlouhým vývojem.

Různé teorie růstu jsou dobrými nositeli myšlenky udržitelného rozvoje. Předpokládá se v nich od samého počátku, že stálý a trvalý rozvoj není reálně myslitelný, a že se dříve či později neobejdeme bez zapojení faktorů, které vycházejí z nevyčerpatelných tvůrčích schopností člověka. Stačí si uvědomit problém

s možností vyčerpání celosvětových zásob ropy. Už v těchto letech vznikají aktivity a specializované týmy, které by tento problém pomohly vyřešit. Ekonomický rozvoj bude muset být v budoucnu schopen zachycovat i mnohé iracionální prvky jednání, přičemž je tedy nezbytné propojení s různými vědami, které umožní spolehlivou diagnostiku. V současnosti vychází vývoj ekonomiky z předpokladu racionálního chování ekonomických subjektů. Z toho plyne, že každá ekonomická činnost má přispět ke zlepšení celého systému.

Samotná myšlenka udržitelného rozvoje vychází z uznání vysoké hodnoty života jako takového. Člověk je ale součástí přírody, ze které se může jen stěží nějak výrazně vyčlenit, přičemž musí řešit problémy se získáváním prostředků k uspokojování svých potřeb k rozvíjení. Ekonomie ani ekologie tyto cíle nestanovuje, ale uznává je a zajišťuje jejich splnění. „Jestliže ekonomická optimalizace minimalizuje spotřebu základních zdrojů při dobrém využití stále kvalitnějšího lidského potenciálu, pak smyslem environmentální optimalizace je dosažení těchto cílů při zachování přírodního prostředí.“¹⁰

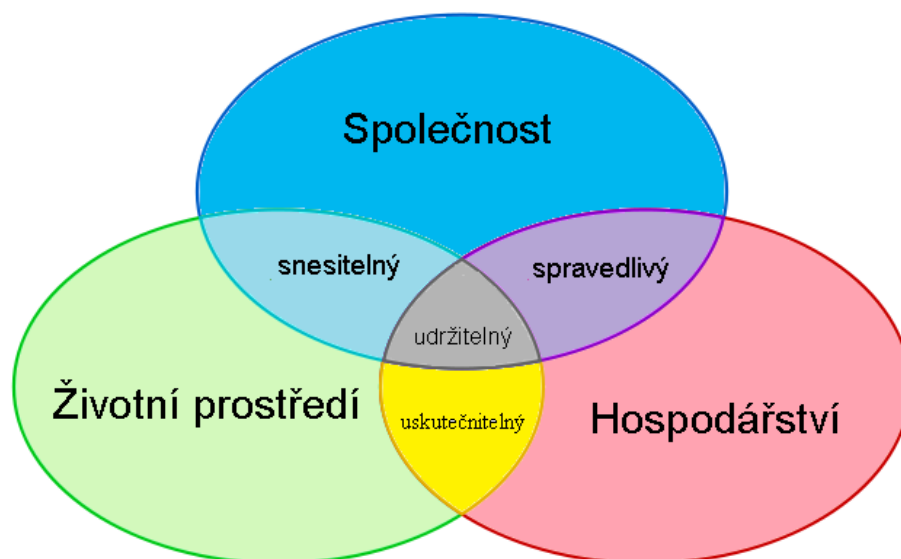
2.2 Definice udržitelného rozvoje

Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (WCED)¹¹ definuje rozvoj jako udržitelný tehdy, pokud uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby. Stěžejními milníky rozvíjení obsahu této definice byly světové summity Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (Rio de Janeiro, 1992), Summit tisíciletí a Světový summit o udržitelném rozvoji (Johannesburg, 2002). Právě na Světovém summitu v Johannesburgu definovali odborníci udržitelný rozvoj jako způsob rozvoje lidské společnosti, který nachází soulad mezi hospodářským a společenským pokrokem s plnohodnotným zachováním životního prostředí a také rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností apod.

¹⁰ MIHOLA, J. Udržitelný rozvoj – matematický aparát. *STATISTIKA* [online]. 2008, č. 5, [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf08c5/mihola.pdf>>.

¹¹ WCED = World Commission on Environment and Development
(Světové komise pro životní prostředí a rozvoj)

Obrázek 5: Trvale udržitelný rozvoj

Zdroj: Vlastní zpracování

Definice trvale udržitelného rozvoje v zákoně č. 17/1992 o životním prostředí nám zase říká, že trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

Vavroušek, J. (1994) definuje trvale udržitelný rozvoj jako způsob života, jenž je zaměřen na hledání harmonie mezi člověkem a přírodou, mezi společností a jejím životním prostředím tak, abychom se co nejvíce přiblížili k ideálům humanismu a úcty k životu a přírodě ve všech jejích formách, a to v různých časových horizontech.

Zelenka a Pásková rozlišují ve svém Výkladovém slovníku cestovního ruchu (2002) udržitelný rozvoj z několika hledisek:

- Procesní definice: trvale udržitelný rozvoj je taková symbióza lidské společnosti s životním prostředím, která neustále hledá a nalézá rovnováhu rozvoje lidské společnosti a přírodních a umělých ekosystémů.
- Systémová definice: Udržitelný rozvoj je podmíněn takovou změnou materiálových a energetických toků mezi lidskou společností, umělými a přirozenými ekosystémy, která povede k dynamické rovnováze bez katastrofických výkyvů a nevratných negativních změn v celém systému biosféry.

- Manažerská definice: Udržitelný rozvoj je podmíněn takovým řízením přírodních i společenských, obnovitelných i neobnovitelných zdrojů, jehož výsledkem je dostatek zdrojů pro rozvoj a koexistenci lidské společnosti a biosféry.
- Humanistická definice: Udržitelným se stane rozvoj lidské společnosti tehdy, jestliže vnitřní zpětné vazby v přirozených ekosystémech budou v lidské společnosti nahrazeny etikou, morálkou, legislativou, obecně celkovou změnou myšlení a chováním, které budou regulovat současný extenzivní exploatační¹² rozvoj lidské společnosti.

2.3 Udržitelný rozvoj v ČR

ČSÚ, Pardubice (2007) tvrdí spolu se Strategií udržitelného rozvoje, že udržitelný rozvoj neznamena pouze ochranu životního prostředí a efektivitu ve využívání přírodních zdrojů, ale zahrnuje i aspekty ekonomického růstu a sociální soudržnosti. Principy udržitelného rozvoje by se měly promítat do rozhodování na všech úrovních. Jednotlivé úrovně veřejné správy a vlády států by pak měly kooperovat, podporovat se a přitom se navzájem respektovat. Klíčovým prvkem udržitelného rozvoje je účast obyvatel na rozhodování. S tím souvisí podpora vzdělávání a informování obyvatel o dopadech jejich životů na životní prostředí a o možnostech, jak to změnit. Předešlý text se netýká pouze České republiky ale v podstatě celého světa, a tak Česká republika zareagovala na tuto celosvětovou tendenci a zpracovala strategii udržitelného rozvoje. Strategie udržitelného rozvoje vznikla v roce 2004 a ještě téhož roku byla vládou schválena. Od té doby proběhlo několik aktualizací. Od roku 2006 je součástí dokumentu Situační zpráva, která monitoruje vývoj udržitelného rozvoje pomocí sady indikátorů. Celý dokument potom vychází z Obnovené Strategie udržitelného rozvoje EU, která vymezila celkový směr rozvoje tohoto celku.

2.3.1 Strategie udržitelného rozvoje v EU

Strategie EU z roku 2006 navazuje na dlouhodobé cíle první Strategie udržitelného rozvoje EU přijaté v roce 2001 v Göteborgu. Změny klimatu nebo

¹² exploatace = hospodářské zužitkování

spotřeby energie a další přetrvávající neudržitelné trendy stály v pozadí vzniku této Strategie. A i některé další negativní jevy jako hrozby pro veřejné zdraví, důsledky chudoby nebo stárnutí populace se doposud nepodařilo nějak řádně podchytit. V reakci na tyto skutečnosti tak stále platí základní cíle obsažené v původní strategii.

Hlavní cíle:

- ochrana životního prostředí,
- sociální spravedlnost a soudržnost,
- hospodářská prosperita,
- plnění našich mezinárodních povinností.

Druhá Strategie vytyčuje pro překonání všech negativních tendencí 7 klíčových oblastí, z nichž tři jsou zacílené na sociální oblast (ČSÚ, Pardubice; 2007):

- 1. Změna klimatu a čistá energie** – cílem je minimalizovat změnu klimatu, náklady, které vyvolává, a její negativní efekty na společnost a životní prostředí prostřednictvím snižování podílů energie vyrobené z obnovitelných zdrojů a podílu zelených paliv
- 2. Udržitelná doprava** – dopravní systémy by měly vyhovovat ekonomickým a sociálním potřebám společnosti a přitom minimálně zatěžovat životní prostředí.
- 3. Udržitelná spotřeba a výroba** – podpora ekologické inovace, udržitelných spotřebních zvyklostí a výrobních metod a dále také zmírnění závislosti ekonomického růstu na poškozování životního prostředí.
- 4. Šetrné nakládání s přírodními zdroji** – zlepšení postupů při nakládání s přírodními zdroji a ochrana před jejich nadměrným vyžíváním.
- 5. Veřejné zdraví** – smyslem je podporovat veřejné zdravotnictví, které je založené na rovných podmínkách pro všechny a na lepší ochraně pře možným zdravotním ohrožením.
- 6. Sociální začlenění, demografie a migrace** – opatření podporující začlenění jednotlivců do společnosti. Základními nástroji jsou podpora solidarity, snahy o vyšší kvalitu života občanů a s tím související blahobyť.
- 7. Globální chudoba a výzvy udržitelného rozvoje** – aktivně podporovat udržitelný rozvoj v celosvětovém měřítku a zajistit, aby vnitřní a vnější politika EU byla v souladu s globálním udržitelným rozvojem a s jejími mezinárodními závazky.

2.3.2 Strategie udržitelného rozvoje v ČR

Dokument Strategie udržitelného rozvoje ČR z roku 2004 vymezuje prioritní oblasti, hlavní cíle a nástroje na jejich dosažení. Stěžejním bodem celé Strategie zůstává minimalizace nerovnováhy mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem, což je vlastně úplný základ jejich optimálního vývoje. Dalším úkolem je likvidovat překážky udržitelného rozvoje a navrhnout vhodná opatření, jak případně zmírnit negativní dopady. Už aktualizovaná verze strategie schválená vládou v roce 2010 jako „Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky“ je rozdělena do 12 oblastí, které rozvíjejí původních 6 oblastí (ČSÚ, Pardubice; 2007):

- **ekonomický pilíř**, který má za úkol posilování konkurenceschopnosti ekonomiky,
- **environmentální pilíř**, mezi jehož hlavní činnosti patří ochrana přírody, životního prostředí, přírodních zdrojů a krajiny,
- **sociální pilíř**, který posiluje sociální soudržnosti a stability,
- **výzkum a vývoj, vzdělávání**,
- **evropský a mezinárodní kontext**,
- **správa věcí veřejných**.

Strategie se opírá o řadu principů (Česká informační agentura životního prostředí – CENIA; 2009):

1. *Propojení základních oblastí života* - ekonomické, sociální a životního prostředí řešení zohledňující pouze jednu nebo dvě z nich není dlouhodobě efektivní.
2. *Dlouhodobá perspektiva* - každé rozhodnutí je třeba zvažovat z hlediska dlouhodobých dopadů, je třeba strategicky plánovat.
3. *Kapacita životního prostředí je omezená* - nejenom jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu.
4. *Předběžná opatrnost* - důsledky některých našich činností nejsou vždy známe, neboť naše poznání zákonitostí fungujících v životním prostředí je stále ještě na nízkém stupni, a proto je na místě zvýšená opatrnost.
5. *Prevence* - je mnohem efektivnější než následné řešení dopadů; na řešení problémů, které již vzniknou, musí být vynakládáno mnohem větší množství.

6. *Kvalita života* - má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní a další, lidé mají přirozené právo na kvalitní život zdrojů (časových, finančních i lidských).
7. *Sociální spravedlnost* - příležitostí i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje, proto je až do jejího odstranění naše odpovědnost společná, ale diferencovaná. Sociálnímu pilíři udržitelného rozvoje se přikládá stále větší význam a udržitelný rozvoj je čím dál častěji chápán jako Trvalé zlepšování sociálních podmínek v rámci ekologické únosnosti Země. Ekonomika v tomto výkladu hraje roli nástroje k dosažení zlepšení sociálních podmínek.
8. *Zohlednění vztahu lokální - globální* - činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni - vytvářejí je nebo je mohou pomoci řešit (a naopak).
9. *Vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost* (či rovnosti práv) - zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost; mluvíme o morální povinnosti k budoucím generacím.
10. *Demokratické procesy* - zapojením veřejnosti již od počáteční fáze plánování vytváříme nejen objektivnější plány, ale také obecnou podporu pro jejich realizaci.

„Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR pak slouží jako dlouhodobý rámec pro politické rozhodování v kontextu mezinárodních závazků, které ČR přijala nebo hodlá přijmout v rámci svého členství v OSN, OECD a EU při respektování specifických podmínek a potřeb ČR.“¹³

V roce 2006 byla ke strategii udržitelného rozvoje sepsána Situační zpráva, jejímž cílem je monitorovat v České republice vývoj podle zvolených indikátorů s ohledem na předem vytyčené cíle. Na základě uskupení 34 indikátorů popisuje Situační zpráva vývoj ve třech pilířích a ve třech dalších důležitých oblastech. Struktura Situační zprávy je tedy totožná s celou Strategii.

¹³ RADA VLÁDY PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ. *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo životního prostředí. 2010. 97 s. ISBN 978-80-7212-536-4

2.3.3 Priority udržitelného rozvoje ČR

Součástí Strategie udržitelného rozvoje je soustava hlavních priorit a cílů, které jsou řazeny do jednotlivých oblastí pod názvem prioritní osy. Prioritních os je celkem 5 a reprezentují klíčové oblasti, jejichž udržitelný rozvoj je každou další aktualizací řešen. Každá prioritní osa obsahuje 3 priority a každá priorita pak několik cílů. Celkem obsahuje 5 prioritních os 46 konkrétních cílů. Při hledání optimální skladby os byly brány i vztahy, které mezi jednotlivými osami existují.

Tabulka 9: Priority udržitelného rozvoje

Prioritní osa 1: Společnost, člověk a zdraví
Priorita 1.1: Zlepšování podmínek pro zdravý život
Priorita 1.2: Zlepšování životního stylu a zdravotního stavu populace
Priorita 1.3: Přizpůsobit politiky a služby demografickému vývoji a podpořit mezigenerační a rodinnou soudržnost
Prioritní osa 2: Ekonomika a inovace
Priorita 2.1: Podpora dynamiky národní ekonomiky a posilování konkurenceschopnosti (průmyslu a podnikání, zemědělství, služeb)
Priorita 2.2: Zajištění energetické bezpečnosti státu a zvyšování energetické a surovinové efektivity hospodářství
Priorita 2.3: Rozvoj lidských zdrojů, podpora vzdělávání, vědy a výzkumu
Prioritní osa 3: Rozvoj území
Priorita 3.1: Upevňování územní soudržnosti
Priorita 3.2: Zvyšování kvality života obyvatel území
Priorita 3.3: Účinněji prosazovat strategické územní plánování
Prioritní osa 4: Krajina, ekosystémy a biodiverzita
Priorita 4.1: Ochrana krajiny jako předpoklad pro ochranu druhové diverzity
Priorita 4.2: Odpovědné hospodaření v zemědělství a lesnictví
Priorita 4.3: Adaptace na změny klimatu
Prioritní osa 5: Stabilní a bezpečná společnost
Priorita 5.1: Posilování sociální stability a soudržnosti
Priorita 5.2: Efektivní stát, kvalitní veřejná správa a rozvoj občanského sektoru
Priorita 5.3: Zvyšování připravenosti ke zvládnutí dopadů globálních a jiných bezpečnostních hrozeb a rizik a posilování mezinárodních vazeb.

Zdroj: Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR (Ministerstvo ŽP; 2010)

2.3.4 Indikátory udržitelného rozvoje

Dejmal, I. a kol. (2002) si myslí, že pro posouzení aktuálního stavu a pokroku směrem k udržitelnosti slouží indikátory udržitelného rozvoje.

Podle Pomališové, M. a kol. (2010) se v podstatě jedná o soubor měřitelných ukazatelů, které jednoduše a hlavně srozumitelně přibližují složité a komplexní jevy. Existují sady indikátorů udržitelného rozvoje na mezinárodní úrovni (např. Indikátory udržitelného rozvoje OECD), národní úrovni (Indikátory strategie udržitelného rozvoje ČR), úrovni regionální či místní. Ideálně by se měly jednotlivé úrovně navzájem doplňovat a překrývat, aby mohly být jevy odehrávající se na národní úrovni podchyceny i na úrovni místní a naopak.

Pro potřeby České republiky je všech 34 indikátorů udržitelného rozvoje rozdělených do 6 oblastí velmi podrobně rozepsáno v již výše zmiňované Situační zprávě, jejímž hlavním úkolem je sledovat vývoj v ČR ve Strategiích popsaných oblastech.

Mezinárodní porovnání států pomocí čtených indikátorů udržitelného rozvoje nevyznívá pro Českou republiku v poslední době v řadě indikátorů příliš příznivě. Podle OECD Environmental indicators je v posledních letech dokonce patrné významné zhoršování mezinárodního postavení České republiky v řadě indikátorů udržitelnosti, jasnými příklady jsou třeba indikátory investic do technologických inovací, v přejímání a šíření technologií, ve znalostech žáků středních škol atd. (Dejmal, I. a kol.; 2002)

Tabulka 10: Indikátory udržitelného rozvoje

I. Ekonomický pilíř: posilování konkurenceschopnosti ekonomiky
HDP na osobu Podíl vládního deficitu/přebytku na HDP Podíl vládního dluhu na HDP Podíl běžného účtu platební bilance na HDP Produktivita práce Produktivita práce Přepravní náročnost v dopravě Energetická náročnost HDP Spotřeba primárních energetických zdrojů Podíl energie z obnovitelných zdrojů
II. Environmentální pilíř: ochrana přírody, ŽP, přírodních zdrojů a krajiny, environmentální limity
Emise skleníkových plynů na obyvatele Emise skleníkových plynů na jednotku HDP Materiálová spotřeba Podíl materiálově využitých odpadů na celkové produkci odpadů Spotřeba základních živin v minerálních hnojivech Spotřeba přípravků na ochranu rostlin Index běžných druhů volně žijících ptáků Defoliace (odlistění) Podíl ekologického zemědělství Výdaje na ochranu životního prostředí a veřejné výdaje na ochranu životního prostředí
III. Sociální pilíř: posílení sociální soudržnosti a stability
Očekávaná délka života Míra úmrtnosti Obecná míra nezaměstnanosti Registrovaná míra nezaměstnanosti Míra zaměstnanosti starších pracovníků Regionální rozptyl zaměstnanosti Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech
IV. Výzkum, vývoj, vzdělávání
Nejvyšší dosažené vzdělání Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj Přístup k internetu
V. Evropský a mezinárodní kontext
Celková zahraniční rozvojová spolupráce
VI. Správa věcí veřejných
Index vnímání korupce Dostupnost veřejných služeb kultury Průměrná délka soudního řízení Pokrytí území ČR schválenou územně plánovací dokumentací obcí Občanská společnost

Zdroj: Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR

2.4 Udržitelný rozvoj a současnost

Dejmal, I. a kol. (2002) vidí, že v obecných zásadách udržitelného rozvoje panuje shoda. Jde totiž o hledání rovnováhy mezi člověkem a přírodou, o preferování dlouhodobých ohledů oproti momentálnímu zisku, o pokoru a úctu vůči tomu, co vzniklo bez naší zásluhy. Množí se snahy bránit růstu globálních problémů, jako jsou klimatické změny, destrukce ozónové vrstvy, dálkové znečištění ovzduší, znehodnocování půdy a zásob pitné vody, překotná urbanizace atd. a minimalizovat problémy lokální.

V praktickém životě udržitelný rozvoj vyžaduje pochopení komplexního souboru souvislostí a posléze vynaložení značného úsilí a zdrojů. Odborná veřejnost po celém světě dospěla k závěru, že dosavadní směřování vývoje, hlavně díky přílišné materiálové a energetické náročnosti, trvale udržitelné není. Je stále jasnější, že další pokračování vývoje bez respektování a dodržování zásad udržitelnosti může vést jen k sociálnímu rozštěpení společnosti na velmi bohaté a velmi chudé, kde tvorba komerčního braku, luxusního zbytečného zboží a jeho náhražek, pseudokultury masmédií a související růst kriminality, sociálního napětí a terorizmu ještě urychlí nevratné procesy ruinování zbylých ekosystémů. (Vavroušek, J.; Plos, J.; 1994)

Prosazování a dodržování zásad udržitelného rozvoje není snahou o útlum lidské činnosti a není ani útokem na lidskou podnikavost. Naopak, jde o snahu překonat dnešní nedokonalost moderních způsobů využívání techniky. Naléhavě žádoucí je tedy rozvinout jejich možnosti, jež byly v dosavadním vývoji z různých důvodů nevyužity, potlačeny či deformovány a které povedou nebo přispějí k udržitelnějším životním stylům, k udržitelnějším sociálním a ekonomickým vztahům a k udržitelnějšímu celkovému obrazu světa v kontextu environmentálním, sociálním i ekonomickým. V současnosti se příliš nedaří bránit růstu rozdílů mezi vyspělými a chudými státy ani rozvoji násilně řešených konfliktů. Řešení lze hledat pomocí vědy, která je dosud jediným celosvětově společným podnikem lidstva. Největší překážkou jsou ale obavy o osud planety pouze malé části její populace. Je proto nezbytně nutné, aby zásady udržitelného rozvoje byly přijaty politickými i ekonomickými strukturami celého současného světa. (Dejmal, I. a kol.; 2002)

Pokud by národní strategie udržitelného rozvoje jednotlivých států sledovaly jiné priority, než je dlouhodobé zajištění obyvatelnosti daného státu a kvality života v

něm, dostala by se realizovaná strategie dříve nebo později do zásadního konfliktu se zájmy obyvatelstva. I přes důraz na ekologický aspekt strategie musí být na druhou stranu brán v potaz sociálně-ekonomický stav společnosti národní, ale i celosvětové. Pokud by toto stát nečinil, sám by se diskvalifikoval jako nerealizovatelný. (Mederly, P.; 2004)

2.5 Udržitelný rozvoj obce

Charakteristické znaky udržitelného společenství¹⁴:

1. Zdroje jsou využívány efektivně a odpad je minimalizován uzavřenými cykly.
2. Znečišťování je omezené na stupeň, se kterým se přírodní systémy dokážou vyrovnávat.
3. Je oceňována a chráněna rozmanitost přírody (biodiverzita).
4. Tam, kde je to možné, jsou místní potřeby uspokojovány z místních zdrojů.
5. Obyvatelé mají možnost získat pitnou vodu a jídlo v potřebném množství a dostatečné kvalitě.
6. Lidé mají možnost získat odpovídající bydlení.
7. Každý má příležitost získat uspokojivou práci, místní ekonomika není závislá na několika málo provozovatelích, ale je různorodá.
8. Zdraví člověka je chráněno vytvářením bezpečného, zdravého a příjemného životního prostředí a zajištěním zdravotních služeb, které zdůrazňují prevenci před nemocí, stejně jako řádnou péči o nemocné. Je podporován zdravý způsob života.
9. Lidská sídla i krajina jsou harmonicky rozvíjena v souladu s urbanistickými zásadami.
10. Přístup k účelovým zařízením, službám, zboží a lidem není dosahován na úkor životního prostředí ani omezován pouze na ty, kdo mají auto.
11. Lidé žijí beze strachu z individuálního násilí, ze zločinu nebo z perzekuce kvůli jejich vyznání, rase, pohlaví nebo sexuální orientaci.
12. Každý má přístup ke vzdělání, profesionální přípravě, poznání a informacím, které jsou potřeba, aby zaujal svou úlohu ve společnosti.

¹⁴ CENIA [online]. 2009 [cit. 2011-03-24]. Správné řízení věcí veřejných. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB/\\$FILE/ur.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB/$FILE/ur.pdf)>.

13. Občanům se mohou podílet na rozhodování.
14. Jsou dostupné příležitosti k aktivnímu užívání volného času.
15. Kulturní rozmanitost a místní zvláštnosti jsou ceněny a chráněny.
16. Místní akce a aktivity respektují globální souvislosti.
17. Vlastnická práva jsou stabilní a jsou vykonávána zodpovědně.

3 LÁZNĚ BOHDANEČ

Město Lázně Bohdaneč leží 8 km severozápadně od Pardubic na křižovatce státních silnic Praha – Pardubice a Kutná Hora – Hradec Králové. Nachází se v polabské nížině v nadmořské výšce 218 m. Okolí tvoří rybničnatá a lesnatá krajina.

Město je samostatně spravováno zastupitelstvem a má další orgány jako starostu, místostarostu, radu města a městský úřad.

- Zastupitelstvo – 15 členů
- Starostka
- Místostarosta
- Rada města – 5 členů
- Městský úřad – 23 zaměstnanců

Město je zřizovatelem mateřské školy, základní školy, Služeb města Lázně Bohdaneč a městské policie. Dále je ještě zakladatelem informačního centra.

Počet obyvatel se v současnosti pomalu blíží k hranici 3500 a se stále rostoucí výstavbou rodinných i panelových domů se dá předpokládat, že tato hranice bude v brzké době překročena. Ve městě žije o něco málo více žen než mužů. Největší skupinu tvoří lidé v produktivním věku - 70% celkového počtu obyvatel. Lidé v předproduktivním a poproduktivním věku tvoří téměř stejně početnou skupinu. Předproduktivní 16% a poproduktivní 14%.

3.1 Historie

První písemná zmínka o Bohdanči pochází z roku 1343, dá se ale předpokládat, že osada Bohdaneč vznikla mnohem dříve. Samotný název prošel dlouhým vývojem, historici se ale shodují, že původně šlo o zdrobnělinu jména Bohdan. Dodnes bývá častým předmětem sporu, jestli je Bohdaneč rodu mužského či rodu ženského. Odborná literatura není v této věci příliš jednoznačná, důležité je podle ní ale, jak je v Bohdanči a okolí místní jméno chápáno. A místní obyvatelé mají v této věci jasno. Používají „ten Bohdaneč“, tedy rod mužský. (Lázně Bohdaneč, 1998)

Městem se oficiálně Bohdaneč stal až v roce 1971 po obdržení městského statutu. A celý název Lázně Bohdaneč nabyl Bohdaneč v platnosti v roce 1980, kdy

mu byl Krajským národním výborem dle zákona o Československých státních lázních a zřídlech přidělen statut lázeňského místa. (Lázně Bohdaneč, 1998)

Tabulka 11 Vybrané statistické údaje Lázně Bohdaneč

Oblast		počet	
Hospodářská činnost	Počet podnikatelských subjektů celkem	762	
	podle právní formy	Obchodní společnosti	67
		Ostatní právní formy	79
		Živnostníci	539
Kultura	Veřejná knihovna vč. poboček	1	
	Kulturní zařízení ostatní	1	
	Středisko pro volný čas dětí a mládeže	1	
	Sakrální stavba	1	
	Hřbitov	1	
Lázně	Lázeňské léčebny	1	
Obyvatelstvo	Počet obyvatel celkem	3392¹⁵	
	- muži	1691	
	- ženy	1701	
	Počet obyvatel ve věku 0-14 let celkem	536	
	- muži	287	
	- ženy	249	
	Počet obyvatel ve věku 15-64 let celkem	2389	
	- muži	1214	
	- ženy	1175	
	Počet obyvatel ve věku 65 a více let celkem	467	
	- muži	190	
	- ženy	277	
Sport	Koupaliště a bazény	1	
	- z toho kryté bazény	1	
	Hřiště (s provozovatelem nebo správcem)	3	
	Tělocvičny (vč. školních)	1	
	Stadiony otevřené	1	
Školství	Mateřská škola	1	
	Základní škola - vyšší stupeň (1. - 9. ročník)	1	
Zdravotnictví	Samostatná ordinace praktického lékaře pro dospělé	2	
	Samostatná ordinace praktického lékaře pro děti a	1	
	Samostatná ordinace praktického lékaře - stomatologa	2	
	Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa	1	
	Samostatná ordinace lékaře specialisty	2	
	Zařízení lékárenské péče	2	

Zdroj: ČSÚ (data k 31. 12. 2009)

¹⁵ k 31.12. 2010 čítá Lázně Bohdaneč 3414 obyvatel

3.2 Situační analýza

Situační analýza je popisem stavu sociálních a ekonomických aspektů města, ve kterých se právě nachází. Tento typ analýzy nemá úplně pevnou strukturu a její jednotlivé body tak byly vybrány s ohledem na jejich rozvinutost ve městě. Při zpracování této analýzy bylo využito spolupráce s expertní skupinou pro rozvoj města, která čítá 24 členů z řad samosprávy a veřejnosti. Členy jsou mimo jiné i starostka s místostarostou.

3.2.1 Školství a vzdělanost

Základní vzdělání zajišťuje mateřská a základní škola (1. - 9. stupeň). Naplnění kapacity mateřské školy kolísá podle počtu dětí v ročníku. Stejně jako všude jinde se i v místní mateřské škole řeší problém s převisem poptávky. Ten je v současnosti dokonce dvojnásobný. Základní škola má trochu jiný problém. Ačkoliv je místní základní škola spádovou oblastí pro okolní vesnice, její kapacitní naplněnost je, zejména z důvodu úbytku žáku, nedostatečná. Úbytek je často způsoben odchodem místních žáků na jiné základní školy do Pardubic. Vedle těchto dvou organizací působí ve městě i několik institucí dalšího vzdělávání a školicích středisek.

3.2.2 Zdravotní a sociální služby

Šíře zdravotnických služeb poskytovaných ve městě je poměrně pestrá. Navíc se vše nachází na jednom místě ve Zdravotnickém středisku. Velkou výhodou pro občany je lokalizace v blízkosti krajského města, kde se nachází velké nemocnice, které ještě rozšiřují a zkvalitňují již tak poměrně kvalitní zdravotnické služby.

Sociální služby jsou zajišťovány Střediskem oblastní charity Pardubice. Nevýhodou je absence domovu pro seniory. Této mezery už si ale všimlo zastupitelstvo a v současné době je vše v řešení. Ale vzhledem ke stárnutí populace a velké obsazenosti současných domovů pro seniory nebude asi velkým problémem chystanou výstavbu prosadit.

3.2.3 Kultura, sport a volnočasové aktivity

Tato oblast je ve městě všeobecně vnímána jako jedna z nejslabších, proto není divu, že kulturu, sport i volnočasové aktivity vyhledávají občané v Pardubicích, kde je nabídka mnohem rozmanitější. Potěšujícím faktem je angažovanost Léčebných lázní, které vytváří bohatý kulturní program nejen pro své hosty ale i pro širokou veřejnost. Tomu ještě napomáhá několik tančíren a vináren zejména pro starší občany. K nejznámějším kulturním událostem tak patří pouze jednorozně konané akce, jakými jsou výlov Bohdanečského rybníka, novoroční ohňostroj, otevření lázeňské sezóny a asi nejoblíbenější Cyklopaťák, což je zahájení cykloturistické sezóny jarní projížďkou cyklotras "Podél Opatovického kanálu".

Podobně jako kultura je na tom i sport a volnočasové aktivity. Ve městě se nachází různá sportovní zařízení, ale často jsou, jako v případě sokolovny nebo fotbalového areálu, v nevyhovujícím stavu. I přes výstavbu dvou multifunkčních hřišť, z nichž jedno je zpoplatněné, zde není dostatek sportovišť. Do rekonstrukce či zcela nové výstavby volnočasových zařízení nebo sportovišť bude nutné vzhledem k velikosti a významnosti města vložit nemalé veřejné i soukromé investice. Jako nepochopitelná se jeví absence fotbalového klubu. V současné době vzniká občanská iniciativa, jejímž výsledkem je založení sportovního klubu, který by měl do budoucna řešit s pomocí města otázku fotbalu a sdružovat sportovní oddíly v celém městě. Za zmínku ještě stojí pěkný golfový areál.

3.2.4 Podnikání

Léčebné lázně Bohdaneč, a.s. jsou pro ekonomiku a image města zásadní firmou a zároveň nejvýznamnějším zaměstnavatelem, když zaměstnávají kolem 250 lidí. Nejvýrazněji zastoupeným průmyslem je zde strojírenství, elektrotechnický a chemický průmysl, existují zde však i drobnější podniky a široká síť drobných podnikatelů. K dalším velkým zaměstnavatelům patří Vojenské zařízení (kolem 200 zaměstnanců), Transform a Strojón (oba více než 100 zaměstnanců). Město Lázně Bohdaneč je pro výrobní sféru atraktivní zejména z důvodu malé vzdálenosti od krajského města.

Město je významným střediskem pracovních míst. Stejně jako spousta bohdonečských občanů dojíždí za prací do jiného města, stejně tak nemalé množství

lidí dojíždí naopak za prací právě do Bohdanče. Poslední dostupné údaje ze sčítání v roce 2001¹⁶ hovořilo o 822 pracovnících, kteří do města dojížděli za prací, více než 300 místních obyvatel pracovalo v místě bydliště a zhruba 1000 obyvatel vyjíždělo za prací mimo město.

3.2.5 Dopravní dostupnost a obslužnost

Město se nachází na křižovatce z regionálního hlediska poměrně významných silnic. Vybudování kruhového objezdu v roce 2002 podstatně snížilo množství dopravních nehod a zvýšilo plynulost dopravy. Intenzita provozu na obou komunikacích je značná. Město Lázně Bohdaneč je přímo spojeno trolejbusovou dopravou s krajským městem Pardubice a autobusovou linkou s druhým východočeským městem Hradcem Králové. Frekvence spojů je poměrně vysoká. Linka č. 3 patří vůbec k jedněm z nejfrekventovanějších linek MHD Pardubice. Z hlediska železniční dopravy je důležitá blízkost hlavního nádraží v Pardubicích, kde je napojení železnice na mezinárodní koridory. Velkou výhodou je také cyklostezka na trase Pardubice – Lázně Bohdaneč, kterou část občanů využívá pro dojížděku za prací.

3.2.6 Lázeňství a cestovní ruch

Město je jediným lázeňským městem v pardubickém kraji. Lázeňské aktivity zajišťují Léčebné lázně Bohdaneč, a.s. V roce 2009 navštívilo lázně cca 13,5 tis. hostů. Více než 75 % z nich bylo na léčebném pobytu hrazeném z veřejného zdravotního pojištění a pobýlo zde v průměru 24 dní. Samoplátci zde trávili průměrně 5 dní.

Se zvyšující se atraktivitou města v oblasti cestovního ruchu začíná ve městě působit celá řada stravovacích a ubytovacích zařízení. Posledních několik let se vedle dlouhodobě lokalizovaných zařízení jako jsou lázně nebo hotel technik začaly množit nové pensiony a ubytování v soukromí. S celkovou kapacitou 800 – 900 lůžek se město Lázně Bohdaneč řadí mezi významná střediska cestovního ruchu v Pardubickém kraji.

¹⁶ výsledky sčítání 2011 ještě nejsou k dispozici

3.2.7 Přírodní prostředí

Katastr města je tvořen vyváženým poměrem přírodních složek. Nadprůměrný je podíl lesních ploch pokrytých listnatými lesy a zejména vodních ploch, což je způsobeno specifickou rybničnatou krajinou. V areálu lázní se pak nachází udržovaný vnitřní lázeňský park, na který navazuje neudržovaný vnější lázeňský park. V katastru města se také nachází velmi významná přírodní oblast, která je velmi přísně chráněna. Jedná se o Bohdanečský rybník, rybník Matka a přilehlá území v rozsahu asi 11,5 % katastru města. Tato oblast je vymezena jako národní přírodní rezervace, evropská významná lokalita a ptačí oblast, což zásadním způsobem limituje možnosti využití tohoto území.

3.3 SWOT analýza města

SWOT analýza je využívána ke zpracování koncepce strategického plánu města ke zlepšení místního podnikatelského klimatu a investičního prostředí. Také při zpracování této analýzy bylo využito spolupráce s expertní skupinou pro rozvoj města.

Vnitřní analýza - silné a slabé stránky

Tato vnitřní analýza zkoumá vnitřní faktory města, které mají přímý nebo nepřímý pozitivní, respektive negativní, dopad na rozhodování místních i vnějších investorů, zda uskuteční svou investici v Lázních Bohdanči nebo na nějakém jiném místě v ČR.

Silné stránky (Strengths):

- pozitivní demografický vývoj, příznivá věková a vzdělanostní struktura
- území bez významných přírodních bariér
- strategická poloha města poblíž dvou krajských měst a vyšší dopravní infrastruktury
- existence trolejbusového spojení
- přitažlivost města z hlediska nadstandardního bydlení
- struktura zaměstnavatelů
- turistická infrastruktura
- atraktivní centrum města

- stálá služba městské policie
- nakládání s odpady
- vysoký podíl mimorozpočtového financování investic
- jediné léčebné lázně v Pardubickém kraji
- dostatečná nabídka zdravotních služeb
- dostatek zeleně ve městě, příznivé životní prostředí, rezervace, rybníky
- nízká nezaměstnanost

Slabé stránky (Weaknesses):

- potencionálně nedostatečná kapacita a atraktivita základních a mateřských škol
- přílišná závislost na silnici I/36 a MHD
- špatné služby pro aktivní trávení volného času - sport, kultura, chybí „velké“ jednorázové akce, zařízení (kino, posilovna, fitcentrum, squash, atd.)
- chybí zařízení pro seniory (penzion pro důchodce)
- těžká doprava přes centrum města
- pozemky určené územním plánem pro podnikání jsou v soukromém majetku
- nedostatečné odkanalizování města
- nedostatek parkovacích míst
- znečišťování ovzduší
- image „policejního“ města
- neexistující spojení MHD s okrajovými částmi města
- město nevlastní pozemky pro výrobní podniky

Vnější analýza - příležitost a hrozby

Tato část analýzy se zabývá faktory a vlivy, které mohou představovat pozitivní (příležitosti) nebo negativní (hrozby) dopad na město a jeho schopnost uskutečnit nachystanou strategii rozvoje. Do této kategorie se řadí ty vnější jevy, které město samo může jen stěží nějak ovlivnit, a které mají nadregionální nebo celonárodní charakter.

Příležitosti (Opportunities):

- nízká cena práce pro nově zřizované nebo expandující podniky
- větší propojení života lázní a města - otevřít lázně do města, kulturní akce
- pestrá škála dotační podpory na úrovni kraje, státu a EU

- příliv nových obyvatel spojený s výstavbou bytových domů díky trendu pohybu obyvatel směrem z velkých měst do jejich zázemí
- nabídka individuálních lázeňských služeb
- Opatovický kanál a okolní krajina - potenciál cestovního ruchu
- zvýšený objem koupěschopné poptávky díky klientele lázní a školicím střediskům
- využití programu obnovy venkova na financování společných akcí venkovského mikroregionu
- vznik další poptávky po soukromém ubytování

Hrozby (Threats):

- závislost na vývoji v Pardubicích
- průjezd nákladní dopravy severní částí města
- mladí lidé pro nedostatek kulturního a sportovního vyžití odejdou z města
- nízké mzdy způsobí odliv pracovníků za lepšími příležitostmi mimo město
- omezení úhrad lázeňské péče z veřejného zdravotního pojištění
- sousedství města s průmyslovou zónou v Semtíně
- celkově nízká úroveň návštěvnosti a spotřeby služeb v regionu Východní Čechy
- založení konkurenčních lázní
- nižší identifikace nově přistěhovalých s městem

3.4 Kvalita života v Bohdanči podle „MASTERCARD česká centra rozvoje“

Jak již bylo v této práci uvedeno, měřením kvality života se od roku 2008 zabývá studie s názvem „Mastercard česká centra rozvoje“. Za rok 2010 dopadl v testu 50 největších českých měst nejlépe Hradec Králové.

Ačkoliv porovnávat život v Hradci Králové nebo v Praze se životem v Lázních Bohdanči není sice úplně správné, na druhou stranu to ale není úplně nesmyslné v případě, kdy jsou k dispozici dobře měřitelné ukazatele. Podíváme-li se na jednotlivé ukazatele v Hradci Králové a Lázních Bohdanči, dá se porovnat kvalita života ve velkém a malém městě. V tomto případě neplatí pravidlo čím větší, tím lepší - myšleno z hlediska velikosti města podle počtu obyvatel. Ale naopak je patrné, že i v menším městě může být kvalita života podle této studie na poměrně vysoké úrovni. Jednotlivé ukazatele V Lázních Bohdanči:

- Možnost pracovního uplatnění, kterou vyjadřuje **míra nezaměstnanosti**, je jedním z klíčových faktorů kvality života a právě proto mu je přidělena vůbec nejvyšší váha. V Lázních Bohdanči činila v únoru 2011 míra nezaměstnanosti 6,1 %. Pro srovnání: okres 6,9 %, kraj 9,9 %, ČR 9,6 %. Těchto hodnot město dosahuje poměrně dlouhodobě.
- Pokud víme, že na 3392 obyvatel připadá 762 ekonomických subjektů, není nikterak náročné zjistit **počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel**. Ten činí 224,65.
- **Dostupnost k nejbližší dálnici nebo rychlostní komunikaci v minutách** se dá zjistit osobním šetřením nebo vyhledáváním v internetových mapách. Já osobně jsem tuto cestu nesčetněkrát absolvoval, a tak vím, že tento ukazatel má hodnotu 10 minut.
- Přes Lázně Bohdaneč nevede žádná železniční dráha, proto by logicky měl tento ukazatel mít hodnotu 0. Když se ale místní člověk nad daným problémem zamyslí, nenajde jediný důvod proč nepřiradit Lázním Bohdanči stejný **počet IC, EC, SC, EN spojů** jako mají Pardubice. Trolejbusová linka jezdí z Bohdanče právě na vlakové nádraží a cesta trvá 25 minut. To je rozhodně méně než když se chce člověk bydlící na pražské periferii dostat na hlavní nádraží. Počet IC, EC, SC, EN spojů je tedy 75.
- Celkový počet uchazečů o práci v Lázních Bohdanči je 98 a počet uchazečů o práci evidovaných déle než 12 měsíců je 17. **Podíl uchazečů evidovaných nad 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů** je tedy 17,3 %.
- **Cena nezařízeného nájemného bytu 3 + 1 (80 až 100 m²) ve velmi dobrém stavu** činí na základě vlastního šetření průměrně 8050 Kč.
- **Naděje na dožití mužů i žen** se bere jako hodnota celého okresu. Muži v pardubickém okrese mají naději na dožití 74,4 a ženy 80,2 let.
- Také další ukazatel bere okresní hodnotu. Jedná se **počet zjištěných trestných činů obecné kriminality na 10 tis. obyvatel za rok**. V pardubickém okrese bylo za zkoumané období zjištěno 148,3 trestných činů.
- Lázně Bohdaneč leží v lesnaté a rybníčnaté krajině, součástí města je i rozlehlý lázeňský park. **Dostupnost a rozloha zelených ploch** je tak na

vynikající úrovni. Proto tomuto ukazateli patří hodnocení 5 bodů (na stupnici od 1 do 5, přičemž 5 je nejlepší).

- **Emise tuhé** – okresní hodnota činí 0,907 t/km².

Tabulka 12: Srovnání kvality života v Lázních Bohdanči a Hradci Králové podle studie „Mastercard česká centra rozvoje“

Ukazatele	váha (%)	Lázně Bohdaneč	Hradec Králové
Počet obyvatel		3 392	94 493
Míra nezaměstnanosti	20	6,1 %	5,5 %
Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel	5	224,65	279,46
Dostupnost k nejbližší dálnici nebo rychlostní komunikaci v minutách	12	10 minut	10 minut
Počet IC, EC, SC, EN spojů	6	75	0
Podíl uchazečů evidovaných nad 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů	10	17,3	17,8
Cena nájemného bytu 3 + 1 v nabídce 80 až 100 m ² , stav velmi dobrý, nezařízený	10	8 050 Kč	10 040 Kč
Naděje na dožití mužů	6	74,4 let	75,4 let
Naděje na dožití žen	6	80,2 let	80,4 let
Počet zjištěných trestných činů obecné kriminality na 10 tis. obyvatel za rok	10	148,3	120
Dostupnost a rozloha zelených ploch	12	5 bodů	2,5 bodu
Emise tuhé	3	0,907 t/km ²	0,234 t/km ²
Index		80,8	71,04

Zdroj: Vlastní zpracování, ukazatele jsou výsledkem vlastního šetření nebo hodnoty ČSÚ.

Pro účely porovnání kvality života města v Hradci Králové a Lázních Bohdanči byla zvolena vlastní metodika. Bohdaneč vždy nahradil nejhorší město v daném ukazateli a zařadil se tak na nějaké pořadí. Jednotlivým pořadím byly potom přiděleny hodnoty tak, že město na 1. místě mělo 100 bodů, město na 2. místě 98 bodů, město na 3. místě 96 bodů, , město na 50. místě 2 body. Všech 11 ukazatelů má jasně danou důležitost neboli váhu. Tou byly vynásobeny jednotlivé body a výsledný index je součtem všech ukazatelů.

Ačkoliv Hradec Králové má lepší hodnoty ukazatelů v 7 případech z 11, celkový index má lepší Bohdaneč. A to zejména proto, že se hojně umísťoval na předních příčkách pořadí. Výsledek jen potvrzuje, že východní Čechy jsou regionem s relativně vysokou kvalitou života.

Srovnání s městem, kde je nejlepší kvalita života, dopadlo pro Bohdaneč velmi dobře. Mohlo by se ale zdát, že srovnávat tyto dvě města je nesmyslné a proto došlo k porovnání ještě s městem, které má podobný počet obyvatel jako Lázně Bohdaneč, a to s Golčovým Jeníkovem. Golčův Jeníkov je malé město v okrese Havlíčkův Brod ležící 15 km na jihovýchod od Čáslavi.

Tabulka 13: Srovnání kvality života v Lázních Bohdanči a Golčově Jeníkově podle studie „Mastercard česká centra rozvoje“

Ukazatele	váha (%)	Lázně Bohdaneč	Golčův Jeníkov
Počet obyvatel		3 392	2 674
Míra nezaměstnanosti	20	6,1 %	13,4 %
Počet ekonomických subjektů na 1000 obyvatel	5	224,65	211,67
Dostupnost k nejbližší dálnici nebo rychlostní komunikaci v minutách	12	10 minut	40 minut
Počet IC, EC, SC, EN spojů	6	75	0
Podíl uchazečů evidovaných nad 12 měsíců na celkovém počtu uchazečů	10	17,3	28,8
Cena nájemného bytu 3 + 1 v nabídce 80 až 100 m ² , stav velmi dobrý, nezařízený	10	8 050 Kč	7 350 Kč
Naděje na dožití mužů	6	74,4 let	73,6 let
Naděje na dožití žen	6	80,2 let	80,1 let
Počet zjištěných trestných činů obecné kriminality na 10 tis. obyvatel za rok	10	148,3	115,8
Dostupnost a rozloha zelených ploch	12	5 bodů	4 body
Emise tuhé	3	0,907 t/km ²	0,247 t/km ²
Index		80,8	57,4

Zdroj: Vlastní zpracování, ukazatele jsou výsledkem vlastního šetření nebo hodnoty ČSÚ.

Výsledky tohoto srovnání jen utvrzují v tom, že Lázně Bohdaneč má obrovskou geografickou výhodu v podobě těsné blízkosti Pardubic, jejichž služby mohou obyvatelé Bohdanče bez větší námahy využívat.

3.5 Kvalita života v kontextu udržitelného rozvoje

Jak již bylo zmíněno dříve, udržitelný rozvoj znamená v podstatě soulad a vyváženost sociálního, ekonomického a environmentálního pilíře. V případě oslabení jednoho z pilířů, dochází zákonitě k oslabení celého území a ohrožuje to jeho stabilitu a udržitelný rozvoj. Za základ kvality života v kontextu udržitelného rozvoje na sledovaném území pak lze považovat právě sociální, ekonomický a environmentální pilíř.

Následující řádky hodnotí jednotlivé pilíře v Lázních Bohdanči a vychází z konceptu územního plánu Lázně Bohdaneč (2010), který vejde v platnost v nejbližší době.

Vzhledem k sociodemografickým podmínkám (rostoucí počet obyvatel, věková struktura, vysoká vzdělanost), kvalitě veřejné dopravní infrastruktury, rostoucí bytové výstavbě a potenciálu rekreace je **sociální pilíř** určitě na velmi dobré úrovni. Město podporuje bytovou výstavbu a platí nemalé peníze Dopravnímu podniku Pardubice, aby frekvence spojů městské hromadné dopravy byla co nejvyšší. A v neposlední řadě se snaží prostřednictvím vysokých nákladů na úpravu zeleně a ulic získat tvář turistického města. To by mohlo být do budoucna jednou z rozvojových priorit. Právě pro rozvoj cestovního ruchu, který by přinesl další ekonomický užitek, by se dalo využít specifických kvalit území, kulturních památek a dalších architektonických hodnot. Dalším krokem k udržitelnému rozvoji by se mohlo do budoucna stát rozšiřování nabídky na trávení volného času a zvyšováním kvality bydlení a bytové výstavby vůbec.

Velmi dobrý stav **ekonomického pilíře** je zajištěn díky hospodářským podmínkám a technické infrastruktuře. Lázně Bohdaneč těží hlavně ze své polohy v Pardubickém kraji, kde je dlouhodobě poměrně nízká nezaměstnanost. Ve městě existují stabilní průmyslová odvětví, naproti tomu zemědělství je v útlumu. Jako velké slabiny jsou shledávány přetížená silniční síť a jejich špatná kvalita, pokud nepočítáme 2 hlavní silnice, které se kříží v centru města. Do budoucna se tato otázka jistě stane jednou z hlavních rozvojových priorit. Dále by bylo dobré udržet stávající podnikatelskou úroveň či ji ještě zvýšit a zaměřit se také nejen na výrobu ale i služby.

Území města je sice bohaté na přírodní hodnoty, ale blízkost chemického závodu není příliš přitažlivá. **Environmentální pilíř** je tak asi tím nejslabším článkem. Ovzduší zároveň nepomůže několik tisíc aut, které denně projedou přes střed města.

Návrhy k zachování udržitelného rozvoje do budoucna:

- rozvíjet cestovní ruch
- rozšiřovat nabídku volnočasových aktivit
- zvyšovat bytovou výstavbu
- snížit nadměrnou dopravu ve městě
- zachovat stávající podnikatelskou úroveň a zlepšit nabídku služeb

Zaměření se na již zmiňované problémové oblasti by mohlo občanům přinést ještě lepší kvalitu života. Město v posledních letech sice postavilo 2 multifunkční sportoviště, ty jsou ovšem určeny spíše pro trávení volného času než ke sportování. Otázka dopravy je běh na dlouhou trať, který bude jen stěží vyřešen v průběhu několika následujících let. A tak občané bydlící u hlavních silnic si i nadále budou stěžovat na přílišnou hlučnost projíždějících vozidel. Bytová výstavba je na dobré cestě, neboť existuje plán, podle kterého by ve městě měly vyrůst v následujících letech čtyři další bytové domy. Dva z nich už téměř stojí na svém místě, jeden z nich bude domem pro seniory, což je vzhledem ke stárnoucí populaci dobrý krok.

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíle šetření

Předmětem výzkumu je zjištění názorů a spokojenosti občanů s kvalitou života ve městě Lázně Bohdaneč a porovnání, zdali se budou výsledky výzkumu, který je založen spíše na subjektivních hodnoceních jednotlivců shodovat s výsledky studie MASTERCARD česká centra rozvoje, která považuje východočeský region na základě objektivních ukazatelů za jeden z regionů s nejvyšší kvalitou života vůbec. Klíčovými body dotazníkového šetření jsou otázky, které si kladou za úkol zjistit, co je ve městě vnímáno jako pozitivní, jako negativní, které oblasti života v tomto městě mají podle jeho občanů nejvyšší a nejnižší kvalitu. Výsledky výzkumu budou předány k dispozici městu, aby mohlo případně učinit kroky nezbytné ke zlepšení současné situace tak, jak ji vnímají ti nejdůležitější – jeho občané.

4.2 Základní popis souboru

Při tvorbě i následném zpracování výsledků bylo často využíváno myšlenek obsažených v dílech Giddense, A. (1999) a Dismana, M. (2000).

Dotazník se skládá z 26 otázek, z nichž posledních 5 má spíše obecný charakter a slouží ke zjištění základních informací o respondentovi. Patří sem otázky zjišťující jeho pohlaví, věk, vzdělání, současné zaměstnání a bydliště.

Ze všech otázek je pouze 1 škálovací, zbytek je děláný formou výběru z několika možností, přičemž velmi často je možné označit i více než jednu možnost. U některých otázek se dotazovaný musí opírat o fakta, u některých je potřeba jeho subjektivního hodnocení.

Výsledky jednotlivých otázek, vyjma jedné škálovací, jsou za použití absolutních a relativních četností podrobně rozpracovány do tabulek v příloze 2. U škálovací otázky je skóre vypočítáno pro každou škálu zvlášť podle

$$\text{vzorce } X = \frac{(1 \cdot X_1) + (2 \cdot X_2) + (3 \cdot X_3) + (4 \cdot X_4)}{N}, \text{ kde}$$

N = počet respondentů,

X₁, X₂, X₃ a X₄ = počet osob, kteří odpověděli danou variantu.

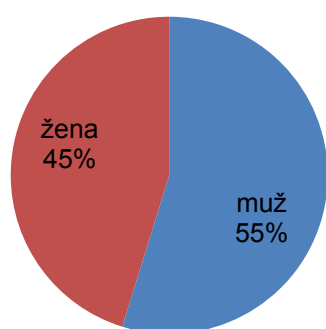
Nejdůležitější výsledky jsou pro lepší přehlednost zachyceny pomocí výsečových a pruhových grafů.

Dotazníkové šetření probíhalo po celý měsíc březen elektronickou a písemnou formou. Cestu si k němu našlo a správně ho vyplnilo celkem 188 občanů města Lázně Bohdaneč. 188 občanů činí 5,5 % z celkového počtu obyvatel. Výběr vzorku byl náhodný.

Hodnocení dotazníkového šetření je provedeno kvantitativní analýzou, která ukazuje rozložení názorů u jednotlivých odpovědí. Nejedná se tedy o nějaký hloubkový průzkum, ale jde čistě o statistické vyjádření odpovědí respondentů.

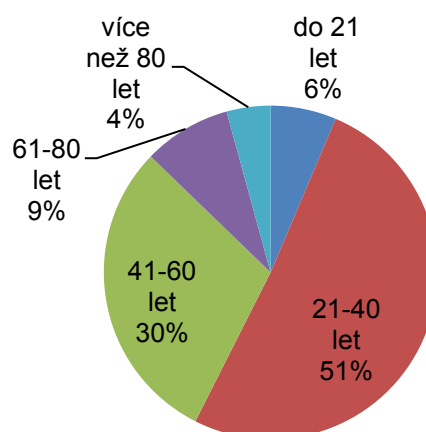
Z celkového počtu 188 respondentů je 85 žen a 103 mužů.

Graf 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 2: Věk respondentů

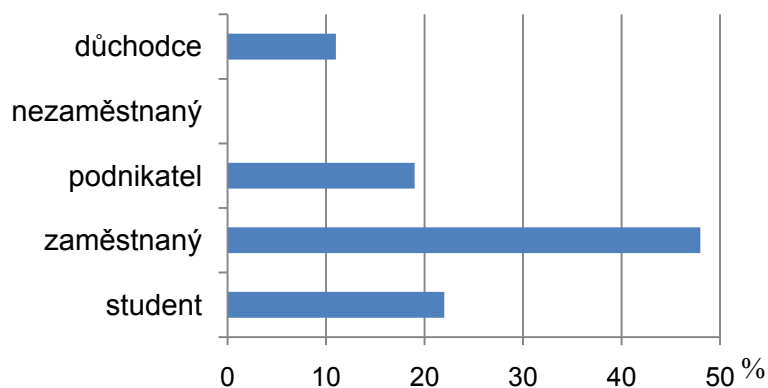
Zdroj: Vlastní výzkum

Nejčastěji zastoupeným věkovým rozmezím dotazovaných je věk mezi 21 – 40 lety. Takto staří lidé tvoří více než polovinu vzorku. Druhou nejpočetnější skupinou jsou lidé v rozmezí 41 – 60 let (celkem 30%). Možnost 60 – 81 let zaškrtnulo 9 % dotazovaných a nejméně zastoupenou skupinou jsou senioři, kteří překročili hranice 81 let a dále pak osoby mladší 21 let.

Vzdělanost dotazovaných vypadá jako nadprůměrná, když 1/3 z nich má vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání. Průzkumu se zúčastnilo celkem 116 středoškoláků. Z nich má maturitu 41 % a bez maturity absolvovalo střední školu 21 % respondentů. Na základní vzdělání dosáhlo 5 % z celkového počtu dotázaných.

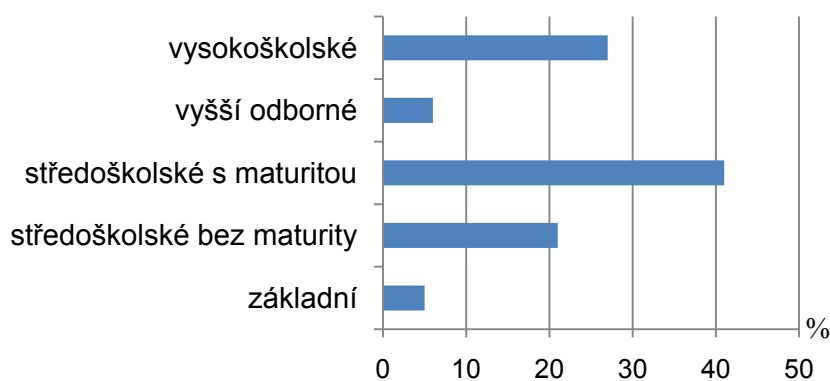
48 % respondentů je zaměstnaných, 22 % studuje, 19 % podniká a 11 % je už v důchodu.

Graf 3: Zaměstnání respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

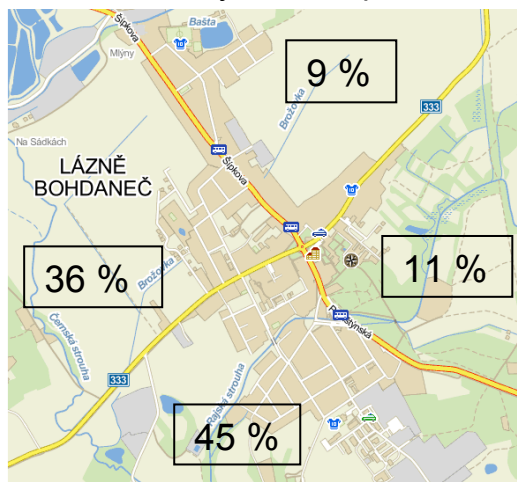
Graf 4: Vzdělání respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Bydliště dotazovaných přibližně odpovídá skutečnému rozložení obyvatel. Za hranice jednotlivých oblastí byly zvoleny státní silnice procházející městem.

Obrázek 6: Bydliště respondentů

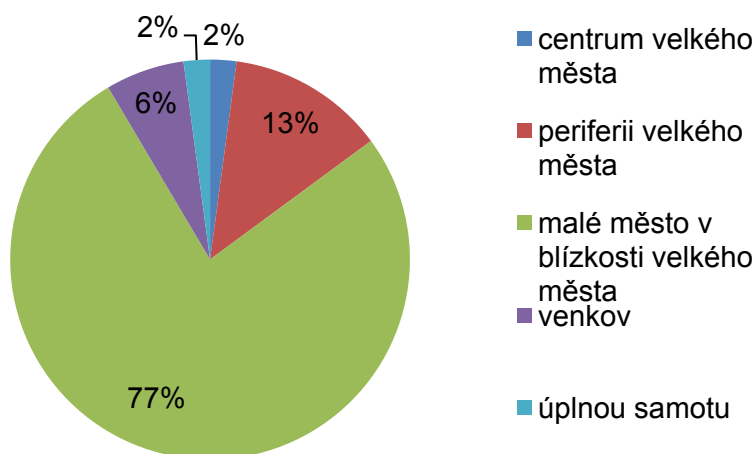

Zdroj: mapy.cz

4.3 Numerické výsledky výzkumu

Celkem 77 % dotazovaných osob je spokojeno s místem, kde žije, neboť právě tento počet označil jako nejvhodnější místo k životu malé město v blízkosti velkého města. Druhá v četnosti odpovědí byla odpověď periferie velkého města, což není příliš odlišné od nejčastěji označované možnosti.

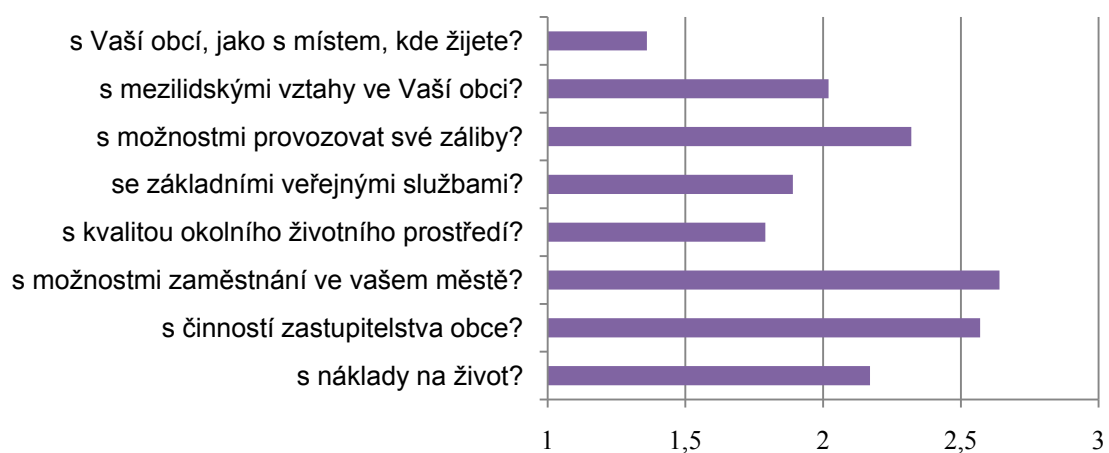
Graf 5: Nejvhodnější destinace k životu

Zdroj: Vlastní výzkum

Předchozí myšlenku jen potvrzuje spokojenost s obcí, jako s místem, kde dotazovaní žijí. Převážná většina z nich je totiž velmi spokojena. Občané jsou ještě poměrně spokojeni se základními veřejnými službami a s kvalitou okolního životního prostředí. K mírné nespokojenosti směřují možnosti provozovat své záliby a koníčky, možnosti zaměstnání a činnost zastupitelstva.

Graf 6: Spokojenost občanů

Zdroj: Vlastní výzkum

Míra spokojenosti:
1 = velmi spokojen(a) 2 = mírně spokojen(a)
3 = mírně nespokojen(a) 4 = velmi nespokojen(a)

Jako nejdůležitější pro život ve městě zvolilo 26 % respondentů kvalitu okolního životního prostředí, 23% vybralo základní veřejné služby a možnost praktikovat své záliby a mezilidské vztahy jsou důležité pro necelou pětinu dotazovaných. Činnost zastupitelstva je většině lidí lhostejná. U této otázky, stejně jako u následující, mohli respondenti vybrat více než jednu možnost, takže v grafu znázorněná relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

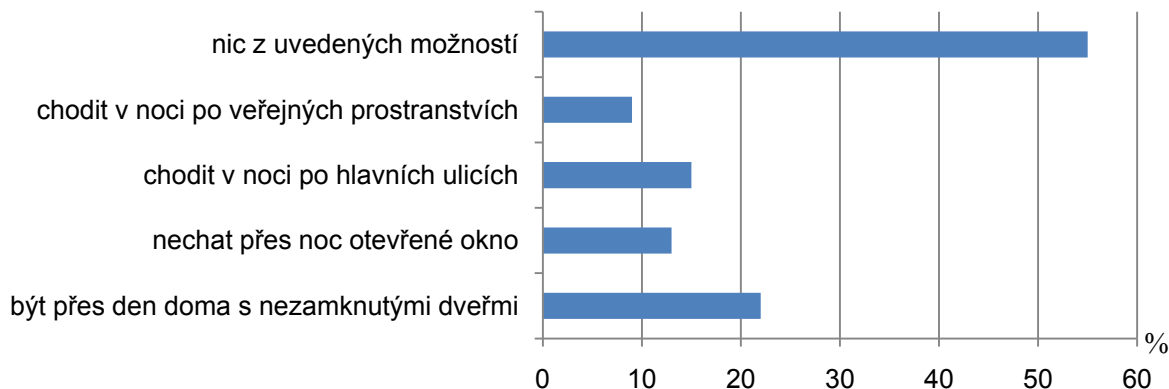
Graf 7: Co je pro občany ve městě nejdůležitější

Zdroj: Vlastní výzkum

Téměř polovina dotazovaných se cítí v Lázních Bohdanči bezpečně a nebojí se být přes den doma s nezamknutými dveřmi, nechat přes noc otevřené okno nebo chodit v noci po ulicích. Necelá 1/5 má strach nechat přes den odemčené dveře od domu či bytu. 12 % se bojí mít přes noc otevřené okno a 13 % je rádo pokud se nemusí pozdě v noci toulat po ulicích.

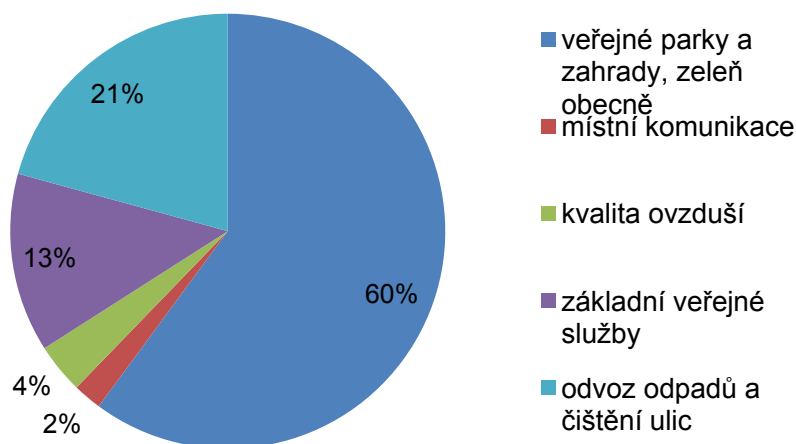
Graf 8: Bezpečnost ve městě

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti měli vybrat pouze jedinou položku, která má podle nich ve městě nejvyšší kvalitu. Respondenti určily jako vítěze této kategorie veřejné parky a zahrady, neboť 60 % z nich označila v průzkumu právě tuto možnost. Druhý v pořadí se nachází odvoz odpadů a čištění ulic, který dostal 21 % hlasů.

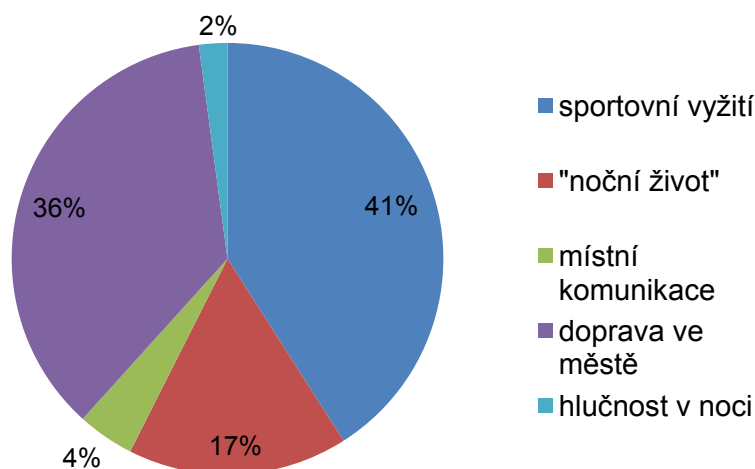
Graf 9: Nejvyšší kvalita

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako nejhůře hodnocená položka dopadlo v průzkumu sportovní vyžití. Jako nekvalitní ho shledává 41 % dotazovaných. Už poměrně dlouho řešeným a ožehavým tématem je transnitní doprava přes střed města. Ta se nelíbí 36 % občanů. Co ještě chybí, zejména mladším generacím, je noční život. 17 % dotázaných to vidí jako největší slabinu.

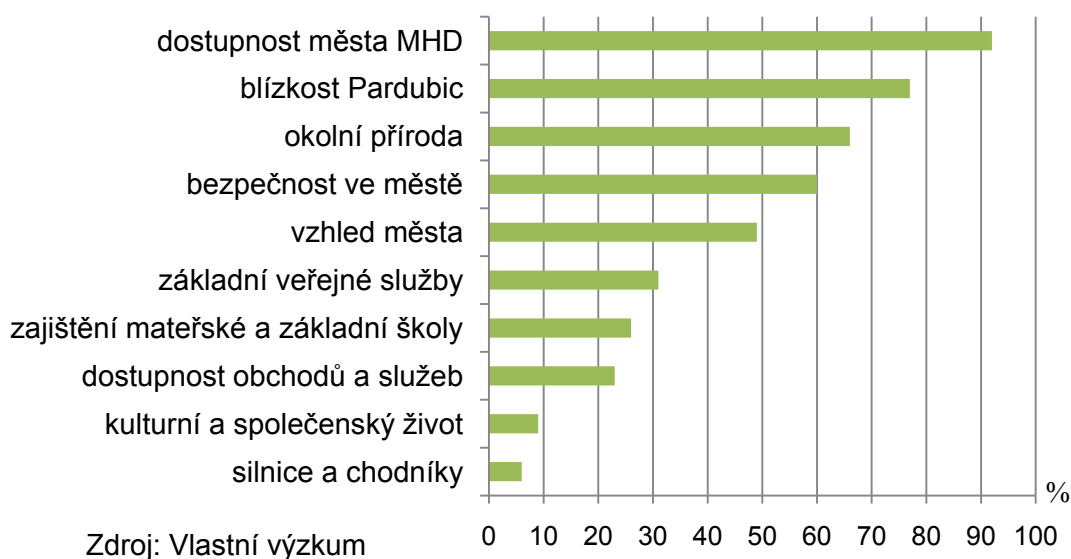
Graf 10: Nejnižší kvalita

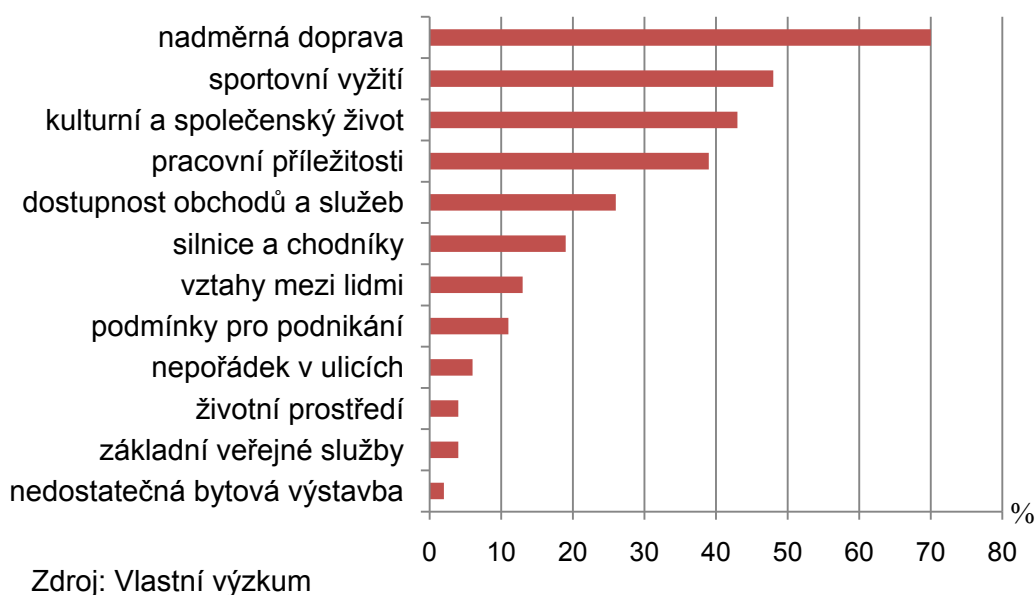
Zdroj: Vlastní výzkum

Následující grafy seřazují jednotlivé položky od té, co dostala nejvyšší počet hlasů až po položku, kterou jako pozitivní či negativní shledává nejmenší počet dotazovaných. Respondenti měli u těchto otázek možnost označit libovolný počet položek. Procentuální podíl je vyjádřen z celkového počtu osob, které se šetření účastnily. Jako nejvíce pozitivní shledávají občané trolejbusové spojení s Pardubicemi, samotnou blízkost Pardubice, okolní přírodu a jako nejvíce negativní naopak nadměrnou dopravu, sportovní vyžití a kulturní a společenský život.

Graf 11: Pozitiva

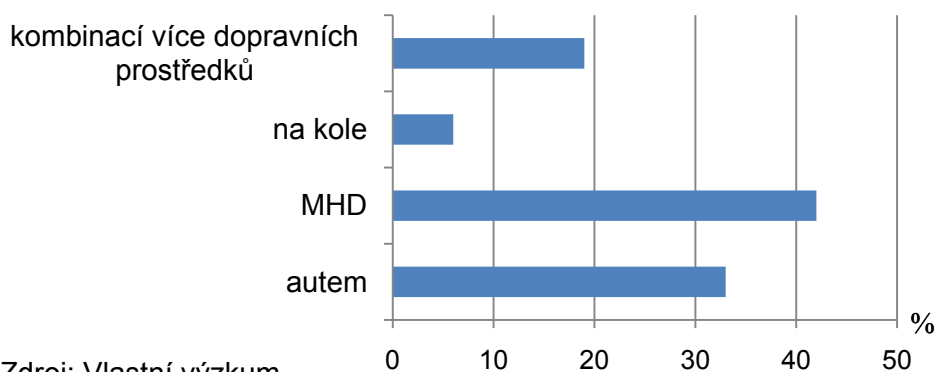

Graf 12: Negativa

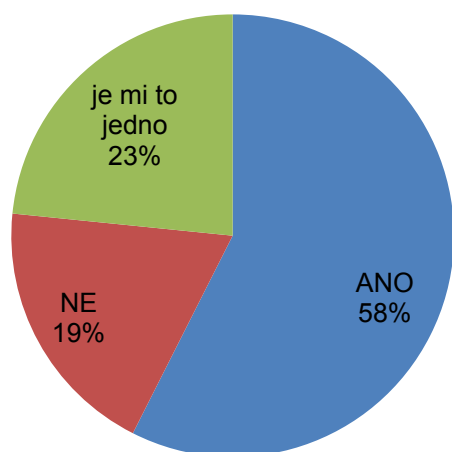
125 lidí (2/3), kteří se zúčastnili průzkumu, dojíždí do práce nebo za studiem. Zbývající třetina do práce či do školy dojíždět nemusí. 42 % z dojíždějících využívá MHD, třetina jezdí za prací autem a 6 % lidí využívá pro kolaře vybudované cyklistické stezky.

Graf 13: Dojíždění do práce či za studiem

Velmi diskutovaným tématem ve městě je neexistence fotbalového klubu, který by hrál třeba i na té nejnižší úrovni. Přitom tradice budovaná několik desetiletí je obrovská a jistě si ne jeden fotbalový fanoušek vzpomene na působení bohdanečského klubu v 1. fotbalové lize. Tato skutečnost nenechává chladným 58 % respondentů, kterým vadí, že v obci dlouhodobě chybí fotbalový klub.

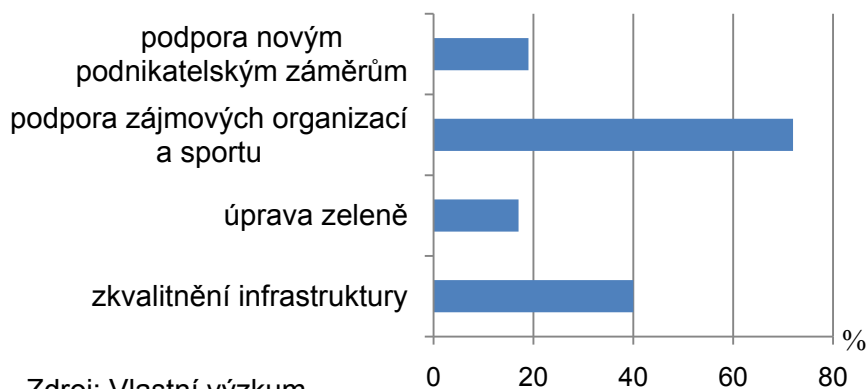
Graf 14: Vadí Vám, že v obci chybí fotbal?

Zdroj: Vlastní výzkum

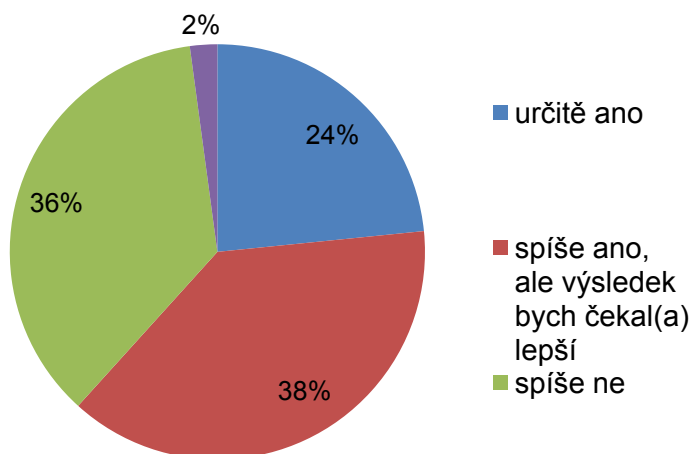
Jelikož spouště lidí vadí absence fotbalového klubu a sportovní vyžití vůbec, není překvapením, že téměř polovina dotázaných by investovala do podpory zájmových organizací a sportu. Necelých 30 % by uvítalo zkvalitnění infrastruktury. Také u této otázky šlo označit více možností, součet tak nevychází 100%.

Graf 15: Do čeho investovat?

Nemalý rozruch vzbudila loni zpráva o investici 10 mil. z městské pokladny do projektu zlepšení infrastruktury a rekonstrukce autobusového nádraží. Ačkoliv celkové náklady byly z velké části financovány z dotačních peněz, více než třetina respondentů se k této investici staví poměrně skepticky, 38 % respondentů by čekalo lepší výsledek. Je pravdou, že zejména technická a praktická řešení některých částí stavby vzbuzují rozpaky.

Graf 16: Poslední velká investice

Zdroj: Vlastní výzkum

Nakonec ale i přes výběr spousty odpovědí, které se nesly spíše v negativním duchu a často obsahovaly pojem nekvalitní, by většina dotazovaných neměnila. Pouze 12 lidí ze 188 by totiž chtělo bydlet někde jinde, to je pouze kolem 6,5 %.

5 ZÁVĚR

Studií kvality života se zabývají odborníci i sociologové po celém světě. Mezi státy s nejvyšší kvalitou života podle výsledků všech možných průzkumů dlouhodobě patří Norsko, Rakousko, Austrálie, Německo, USA a Kanada. Životní prostředí mají podle studie happy planet index nejlepší v Karibiku. A jako celosvětově nej kvalitnější město k životu byla za rok 2010 vyhodnocena Vídeň následovaná švýcarskými městy Curychem a Ženevou. V České republice skončil 1. na pomyslném žebříčku za rok 2010 podle studie MASTERCARD česká centra rozvoje Hradec Králové.

Výpočet a srovnání kvality života v Lázních Bohdanči podle 11 ukazatelů vytvořených skupinou odborníků v rámci metodiky MASTERCARD česká centra rozvoje dopadl velmi dobře. V porovnání s Hradcem Králové, kde je právě podle této metodiky nejvyšší kvalita života, vykázalo jediné východočeské lázeňské město lepší výsledky. Tím se jen potvrdilo, že východočeský region patří mezi oblasti s vysokou kvalitou života.

Cílem práce bylo zjistit názor občanů města Lázně Bohdaneč na spokojenost a kvalitu života. K tomu sloužila situační a SWOT analýza a dotazníkové šetření.

Provedená situační a SWOT analýza dobře ukázaly, kde má Lázně Bohdaneč největší slabiny, a kde naopak má co nabídnout. Vyhodnocené dotazníkové šetření se potom přibližně shodovalo se závěry těchto dvou analýz.

Závěry, které přinesl dotazníkový průzkum, nejsou nijak překvapivé a jsou spíše takovým utvrzením v tom, že město Lázně Bohdaneč je vnímáno ze strany svých občanů velmi pozitivně. Už samotná destinace v Polabské nížině v těsné blízkosti Pardubic je pro místní lidi jedna z nejlepších vůbec. Není příliš lidí, kteří by chtěli bydlet někde jinde. Spokojenost občanů s jednotlivými aspekty života ve městě je také na velmi vysoké úrovni. Skoro polovina dotázaných se zde cítí naprosto bezpečně, k čemuž jistě přispívá místní městská policie. Místní parky a zahrady mají vůbec velmi vysokou úroveň. Také to, jak se město vypořádává s čištěním ulic a odvozem odpadů, je příkladné. Naopak slabinu vidí obyvatelé města v kulturním a společenském životě, který je podle nich nedostatečný. Sportovní vyžití a možnosti trávení volného času také nepatří k věcem, se kterými by se město příliš chlubit. O tom, jaké otázky by v budoucnosti měla patřit největší pozornost, mají obyvatelé naprosto jasno. Město by se mělo zasadit o snížení nadměrné dopravy,

kteřá trochu kazí pověst lázeňského města pro turisty. Naopak taková městská hromadná doprava může zůstat na stejné úrovni jako v současnosti. Jen málokomu se nelíbí frekventovanost trolejbusového spojení. Jako problém se může jevit pouze absence nočního spoje, který by umožnil v mnoha případech místním občanům kvalitnější kulturní a hlavně společenský život. Jako klíčová se MHD jeví při dojíždění za prací, využijí ji 4 z 10 lidí dojíždějících za prací. Lidé si myslí, že by město mělo investovat do podpory zájmovým organizacím a sportu. To není nic zvláštního, vezmeme-li v potaz, že většina z nich je právě se sportem a možnostmi trávení volného času nespokojena. Výsledky dotazníkového šetření budou poskytnuty městu, které v nejbližší době začne plánovat strategii rozvoje města na příštích 15 let.

Město dlouhodobě vykazuje velmi dobré výsledky ve všech 3 nejdůležitějších pilířích udržitelného rozvoje, nicméně několik slabin kazí možnost zlepšení životní úrovně ve městě. Jedná se především už o výše zmíněnou nadměrnou dopravu a slabou nabídku volnočasových aktivit. Vedle toho by se město mělo do budoucna ještě zaměřit na další rozvojové priority v podobě rozvoje cestovního ruchu, zvýšení bytové výstavby, zachování stávající podnikatelské úrovně a zlepšení nabídky služeb.

SEZNAM LITERATURY

- [1] 2010 Quality of Life Index : 194 Countries Ranked and Rated to Reveal the Best Places to Live. *International living* [online]. February 10, 2010, no.2, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://internationalliving.com/2010/02/quality-of-life-2010/>>
- [2] BALDWIN, Sally; GODFREY, Christine; PROPPER Carol. *Quality of life : perspectives and policies*. New York : Routledge, 1994. 256 s. ISBN 0-415-09581-6.
- [3] BERAN, Václav. *Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí*. 1. vyd. Praha : Academia, 2005. 323 s. ISBN 80-200-1201-X.
- [4] CENIA [online]. 2009 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.cenia.cz/>>.
- [5] CENIA [online]. 2009 [cit. 2011-03-24]. Správné řízení věcí veřejných. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV0HSB/\\$FILE/ur.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV0HSB/$FILE/ur.pdf)>.
- [6] *Centra rozvoje* [online]. 2008 [cit. 2011-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.centrarozvoje.cz/>>.
- [7] Česko. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, s. 2.
- [8] DEJMAL, Ivan , et al. Návrh strategie udržitelného rozvoje České republiky. In Český ekologický ústav. *Dejmalova strategie* [online]. [s.l.] : [s.n.], 2002 [cit. 2011-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.sustainable.cz/ceusurhlavni.htm>>.
- [9] DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vyd. Praha : Karolinum. 2000. 374 s. ISBN 80-246-0139-7
- [10] DŽUKA, J. *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešov : Prešovská univerzita, 2005. 87 s. ISBN 80-8068-282-8.
- [11] ENGEL, G. L.; BERGSMA, J. *Quality of life : Health Policy*. 2005, č. 10, s. 215-216.
- [12] GIDDENS, Anthony; JAŘAB, Jan. *Sociologie*. 1. vyd. Praha : Argo. 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4

- [13] HAJDOVÁ, Marie . Rozvojové země - Human Development Index. In *PROGRES : Studenti pro globální ekonomický rozvoj* [online]. 2008 [cit. 2011-03-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.sdruzeni-progres.cz/zobraz-aktualitu/32/>>.
- [14] HÁK, T., et al. *Indikátory blahobytu : všechno, co jste kdy chtěli vědět o štěstí (ale báli jste se zeptat)* [online]. Praha : Zelený kruh, 2010 [cit. 2011-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.zelenykruh.cz/dokumenty/indikatory-blahobytu-2010.pdf>>. ISBN 978-80-87417-02-7.
- [15] *Human development reports* [online]. 2010 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://hdr.undp.org/en/>>
- [16] KOPECKÝ, Martin. Právní postavení obcí: základy obecního práva. 1. vyd. Praha : CODEX Bohemia, 1998. 266 s. ISBN 80-85963-73-6
- [17] KOVÁČ, D. Kultivace integrované osobnosti. *Psychologie Dnes*. 2004 , č. 2, s. 12-14.
- [18] KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Kvalita života : Vymezení pojmu a jeho aplikace v různých vědních disciplínách s důrazem na medicínu a zdravotnictví. In *Kvalita života : Sborník příspěvků z konference, konané dne 25.10.2004 v Třeboni* . Kostelec nad Černými lesy : Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. s. 120. Dostupné z WWW: <<https://www.ipvz.cz/download.aspx?item=1105&%3E>>. ISBN 80-86625-20-6.
- [19] KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2001. 279 s. ISBN 80-7178-551-2.
- [20] KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie nemoci*. Vyd. 1. Praha : Grada, 2002. 198 s. ISBN 80-247-0179-0.
- [21] KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života. In *Psychologické aspekty kvality života : Sborník příspěvků z mezinárodního a celostátního kola ŠVOK*. Bratislava : [s.n.], 2001. s. 156 .
- [22] *Lázně Bohdaneč*. Dagmar Broncová. Praha : Milpo Media, 1998. 143 s. ISBN 80-86098-05-2.
- [23] *Lázně Bohdaneč* [online]. 2007 [cit. 2011-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.lazne.bohdanec.cz/cs/>>.
- [24] *MERCER* [online]. 17 May 2010 [cit. 2011-03-30]. Defining 'Quality of Living'. Dostupné z WWW: <<http://www.mercer.com/referencecontent.htm?idContent=1380465>>.

- [25] *MERCER* [online]. London : 26 May 2010 [cit. 2011-03-30]. Quality of Living worldwide city rankings 2010 – Mercer survey. Dostupné z WWW: <http://www.mercer.com/press-releases/quality-of-living-report-2010#City_Ranking_Tables>.
- [26] MEDERLY, P. *Indikátory kvality života a udržitelného rozvoje : kvantitativní, vícerozměrný a variantní přístup*. Vyd. 1. Praha : UK FSV CESES, 2004. 117 s. ISBN 80-239-4389-8.
- [27] MIHOLA, J. Udržitelný rozvoj – matematický aparát. *STATISTIKA* [online]. 2008, č. 5, [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf08c5/mihola.pdf>>.
- [28] PÁSKOVÁ, M.; ZELENKA, J. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, c2002. 448 s. ISBN 80-239-0152-4.
- [29] PAYNE, J., et al. *Kvalita života a zdraví*. Vyd. 1. Praha : TRITON, 2005. 629 s. ISBN 80-7254-657-0.
- [30] POMALIŠOVÁ, Michaela, et al. *Hodnocení kvality života ve městech se zapojením veřejnosti*. Praha : Timur, 2010. 81 s. Dostupné z WWW: <<http://timur.cz/22-publikace-timur/35-edice-zrcadlo-mistni-udrizitelnosti/hodnoceni-kvality-zivota-ve-mestech-se-zapojenim-verejnosti/details-9.html>>. ISBN 978-80-904490-6-0.
- [31] *Quality of life* [online]. 2009 [cit. 2011-01-25]. QOL Concepts. Dostupné z WWW: <<http://www.utoronto.ca/qol/concepts.htm>>.
- [32] REPLAY, M. *Quality of life research : a critical introduction*. London : SEGA Publications , 2003. 286 s. ISBN 978-0-7619-5457-6.
- [33] *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR*. Editoři: Jan Kovanda a Tomáš Hák. 1. vyd. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2009. 183 s. ISBN 978-80-7212-488-6.
- [34] *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*. Materiál k vydání připravila Rady vlády pro udržitelný rozvoj. 1. vyd. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2010. 96 s. Dostupné z WWW: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_udrizitelneho_rozvoje/\\$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_udrizitelneho_rozvoje/$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf)>. ISBN 978-80-7212-536-4.

- [35] SURPMO, a. s. *Pardubice* [online]. březen 2010 [cit. 2011-03-16]. ÚP Lázně Bohdaneč . Dostupné z WWW: <http://www.pardubice.eu/urad/radnice/uzemni-planovani/uzemne-planovaci-dok/seznam_upd/lazne-bohdanec/up-lazna-bohdanec.html>.
- [36] *The happy planet index 2.0 : Why good lives don't have to cost the Earth* [online]. London : Nef, 2009 [cit. 2011-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.happyplanetindex.org/public-data/files/happy-planet-index-2-0.pdf>>. ISBN 9781904882558.
- [37] *Timur : Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj* [online]. 2005 [cit. 2011-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.timur.cz/>>.
- [38] VAĐUROVÁ, H.; MÜHLPACHR, P. *Kvalita života : Teoretická a metodologická východiska*. Brno : MU, 2005. 145 s. ISBN 80-210-3754-7.
- [39] VAVROUŠEK, J.; PLOS, J. *Lidské hodnoty a společnost v pohybu*. Praha : Kruh nezávislé inteligence a Společnost pro trvale udržitelný rozvoj, 1994. 97 s.
- [40] VEENHOVEN, R . THE FOUR QUALITIES OF LIFE : Ordering concepts and measures of the good life. *Journal Of Happiness Studies* [online]. 2000, vol. 1, [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2000s/2000c-full.pdf>>.
- [41] *Vybrané oblasti udržitelného rozvoje v Pardubickém kraji*. ČSÚ. Pardubice : ČSÚ, 2007. 154 s. ISBN 978-80-250-1621-3.
- [42] *World Health Organisation* [online]. c2011 [cit. 2011-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.who.int/en/>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, SCHÉMAT, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb	14
Obrázek 2: Index lidského rozvoje (HDI) 2010	25
Obrázek 3: HPI ve světě (2009)	28
Obrázek 4: Kvalita života 50 největších českých měst (2010).....	32
Obrázek 5: Trvale udržitelný rozvoj	35
Obrázek 6: Bydliště respondentů	61
Schéma 1: Model kvality života Centra pro podporu zdraví	15
Schéma 2: Model kvality života podle Kováče.....	16
Schéma 3: Model kvality života kanadských ozbrojených sil.....	17
Schéma 4: Model kvality života podle Veenhovena	18
Schéma 5: Model kvality života podle Felce a Perryho	19
Tabulka 1: Nejčastěji se vyskytující indikátory ilustrující klíčové oblasti v měření	23
Tabulka 2: Index lidského rozvoje (HDI) vybraných států (2010)	25
Tabulka 3: Index kvality života vybraných států (2010)	27
Tabulka 4: HPI vybraných států (2009)	28
Tabulka 5: Mercer index kvality života vybraných měst (2010)	30
Tabulka 6: Přehled indikátorů kvality života studie „MasterCard česká centra	31
Tabulka 7: Kvalita života vybraných českých měst (2010)	31
Tabulka 8: Pravidlo 3 R	33
Tabulka 9: Priority udržitelného rozvoje	40
Tabulka 10: Indikátory udržitelného rozvoje	42
Tabulka 11 Vybrané statistické údaje Lázně Bohdaneč.....	47
Tabulka 12: Srovnání kvality života v Lázních Bohdanči a Hradci Králové podle studie „Mastercard česká centra rozvoje“	55
Tabulka 13: Srovnání kvality života v Lázních Bohdanči a Golčově Jeníkově podle studie „Mastercard česká centra rozvoje“	56
Graf 1: Pohlaví respondentů Graf 2: Věk respondentů	60
Graf 3: Zaměstnání respondentů	61
Graf 4: Vzdělání respondentů.....	61

Graf 5: Nejvhodnější destinace k životu	62
Graf 6: Spokojenost občanů	62
Graf 7: Co je pro občany ve městě nejdůležitější	63
Graf 8: Bezpečnost ve městě	63
Graf 9: Nejvyšší kvalita.....	64
Graf 10: Nejnižší kvalita	64
Graf 11: Pozitiva.....	65
Graf 12: Negativa	65
Graf 13: Dojíždění do práce či za studiem	66
Graf 14: Vadí Vám, že v obci chybí fotbal?	66
Graf 15: Do čeho investovat?	67
Graf 16: Poslední velká investice	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Dotazníkové šetření

Příloha 2 – Výsledky dotazníkového šetření (pomocné tabulky)

Příloha 1

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Vážená paní, vážený pane,

žádám Vás o vyplnění dotazníku, který se pokouší zmapovat spokojenost s místním společenstvím.

Dotazník je součástí diplomové práce a slouží pouze pro studijní účely. Je zcela anonymní. Pokud není uvedeno jinak, označujte jen jednu odpověď.

Děkuji za spolupráci. Lukáš Kopřiva - Studenta FES Univerzity Pardubice

1. Jaký typ destinace shledáváte k životu jako nejvhodnější?

1. Centrum velkého města
2. Periferii velkého města
3. Malé město v blízkosti velkého města
4. Venkov
5. Úplnou samotu

Jak jste spokojen(a)

1 = velmi spokojen(a) 2 = mírně spokojen(a)
3 = mírně nespokojen(a) 4 = velmi nespokojen(a)

2. s Vaší obcí, jako s místem, kde žijete (a pracujete)?	1	2	3	4
3. s mezilidskými vztahy ve Vaší obci?	1	2	3	4
4. s možnostmi provozovat své záliby a koníčky?	1	2	3	4
5. se základními veřejnými službami (zdravotní a sociální služby, školy, veřejná doprava, atd.)?	1	2	3	4
6. s kvalitou okolního životního prostředí?	1	2	3	4
7. s možnostmi zaměstnání ve vašem městě?	1	2	3	4
8. s činností zastupitelstva obce?	1	2	3	4
9. s náklady na život?	1	2	3	4

10. Vyberte z následující nabídky, co je pro Vás v obci nejdůležitější?
(zaškrtněte maximálně 3 možnosti)

1. Mezilidské vztahy
2. Možnost praktikovat vaše zájmy a záliby
3. Základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)
4. Kvalita okolního životního prostředí
5. Možnosti zaměstnání
6. Činnost zastupitelstva obce

11. Co je podle Vás nebezpečné?

(můžete zaškrtnout i více možností)

1. Být přes den doma s nezamknutými dveřmi
2. Nechat přes noc otevřené okno
3. Chodit v noci po hlavních ulicích
4. Chodit v noci po veřejných prostranstvích
5. Nic z uvedených možností

12. Která z následujících položek má podle Vás v obci nejvyšší kvalitu?

1. Veřejné parky a zahrady, zeleň obecně
2. Místní komunikace
3. Kvalita ovzduší
4. Základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)
5. Odvoz odpadů a čištění ulic

13. Která z následujících položek má podle Vás v obci nejnižší kvalitu?

1. Sportovní vyžití
2. "Noční život"
3. Místní komunikace
4. Doprava ve městě
5. Hlučnost v noci

14. Které z následujících položek shledáváte jako pozitivní v naší obci?

(můžete zaškrtnout libovolný počet možností)

1. Blízkost Pardubic
2. Dostupnost města městskou hromadnou dopravou
3. Okolní příroda
4. Vzhled města
5. Dostupnost obchodů a služeb
6. Kulturní a společenský život
7. Zajištění mateřské a základní školy
8. Základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)
9. Pracovní příležitosti
10. Silnice a chodníky
11. Bezpečnost ve městě

15. Které z následujících položek shledáváte jako negativní v naší obci?
(můžete zaškrtnout libovolný počet možností)

1. Sportovní vyžití
2. Kulturní a společenský život
3. Dostupnost obchodů a služeb
4. Pracovní příležitosti
5. Nadměrná doprava
6. Základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)
7. Silnice a chodníky
8. Nedostatečná bytová výstavba
9. Životní prostředí
10. Podmínky pro podnikání
11. Vztahy mezi lidmi
12. Nepořádek v ulicích

16. Dojíždíte za prací či studiem do jiného města (obce)?

1. Ano
2. Ne

17. Jak dojíždíte za prací či studiem?

(zaškrtněte tu nejčastější možnost a ti, co nedojíždí, a studenti, kteří jsou přes týden mimo obec, tuto otázku nevyplňují)

1. Autem
2. MHD
3. Na kole
4. Kombinací více dopravních prostředků (např. MHD+vlak)

18. Vadí Vám, že v obci dlouhodobě chybí fotbalový klub?

1. Ano
2. Ne
3. Je mi to jedno

19. Do čeho by se podle Vás mělo v obci investovat?

(můžete zaškrtnout i více možností)

1. Zkvalitnění infrastruktury
2. Úprava zeleně
3. Podpora zájmových organizací a sportu
4. Podpora novým podnikatelským záměrům

20. Považujete Vy osobně poslední velkou investici ve výši 10 mil. Kč z městského rozpočtu (celkem 63 mil. Kč) na rekonstrukci autobusového nádraží za povedenou?

1. určitě ano
2. spíše ano, ale výsledek bych čekal(a) lepší
3. spíše ne
4. určitě ne, do takového projektu bych nikdy neinvestoval(a)

21. Chtěli byste bydlet někde jinde?

1. Ano
2. Ne

22. Věk

1. Do 21 let
2. 21 – 40 let
3. 41 – 60 let
4. 61 – 80 let

23. Vzdělání

1. Základní
2. Středoškolské bez maturity
3. Středoškolské s maturitou
4. Vyšší odborné
5. Vysokoškolské

24. Zaměstnání

(zaškrtněte tu možnost, ke které máte nejbliže)

1. Student
2. Zaměstnaný(á)
3. Podnikatel
4. Nezaměstnaný(á)
5. Důchodce

25. Bydliště mám v oblasti, jehož hranice určují silnice vedoucí směrem na:

1. Pardubice a Hradec Králové
2. Pardubice a Přelouč
3. Prahu a Přelouč
4. Prahu a Hradec Králové

26. Pohlaví

1. Muž
2. Žena

Příloha 2

Tabulka č. 1 (otázka č. 1)

Jaký typ destinace shledáváte k životu jako nejvhodnější?	AČ	RČ
centrum velkého města	4	2
periferii velkého města	24	13
malé město v blízkosti velkého města	144	77
venkov	12	6
úplnou samotu	4	2

Tabulka č. 2 (otázky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

Jak jste spokojen(a)	
s Vaší obcí, jako s místem, kde žijete (a pracujete)?	1,36
s mezilidskými vztahy ve Vaší obci?	2,02
s možnostmi provozovat své záliby a koníčky?	2,32
se základními veřejnými službami (zdravotní a sociální služby, školy, veřejná doprava, atd.)?	1,89
s kvalitou okolního životního prostředí?	1,79
s možnostmi zaměstnání ve vašem městě?	2,64
s činností zastupitelstva obce?	2,57
s náklady na život?	2,17

1 = velmi spokojen(a)
 2 = mírně spokojen(a)
 3 = mírně nespokojen(a)
 4 = velmi nespokojen(a)

Tabulka č. 3 (otázka č. 10)

Respondenti mohli vybrat více než jednu možnost, takže relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

Vyberte z následující nabídky, co je pro Vás v obci nejdůležitější?	AČ	RČ
mezilidské vztahy	88	47
možnost praktikovat vaše zájmy a záliby	84	45
základní veřejné služby (lékaři, školy, atd.)	116	62
kvalita okolního životního prostředí	132	70
možnosti zaměstnání	48	26
činnost zastupitelstva obce	28	15

Tabulka č. 4 (otázka č. 11)

Respondenti mohli vybrat více než jednu možnost, takže relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

Co je podle Vás nebezpečné?	AČ	RČ
být přes den doma s nezamknutými dveřmi	40	22
nechat přes noc otevřené okno	24	13
chodit v noci po hlavních ulicích	28	15
chodit v noci po veřejných prostranstvích	16	9
nic z uvedených možností	101	55

Tabulka č. 5 (otázka č. 12)

Která z následujících položek má podle Vás v obci nejvyšší kvalitu?	AČ	RČ
veřejné parky a zahrady, zeleň obecně	113	60
místní komunikace	4	2
kvalita ovzduší	7	4
základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)	25	13
odvoz odpadů a čištění ulic	39	21

Tabulka č. 6 (otázka č. 13)

Která z následujících položek má podle Vás v obci nejnižší kvalitu?	AČ	RČ
sportovní vyžití	77	41
"noční život"	31	17
místní komunikace	8	4
doprava ve městě	68	36
hlučnost v noci	4	2

Tabulka č. 7 (otázka č. 14)

Respondenti mohli vybrat více než jednu možnost, takže relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

Které z následujících položek shledáváte jako pozitivní v naší obci?	AČ	RČ
blízkost Pardubic	145	77
dostupnost města městskou hromadnou dopravou	173	92
okolní příroda	125	66
vzhled města	92	49
dostupnost obchodů a služeb	44	23
kulturní a společenský život	16	8
zajištění mateřské a základní školy	48	25
základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)	56	30
silnice a chodníky	12	6
bezpečnost ve městě	113	60

Tabulka č. 8 (otázka č. 15)

Respondenti mohli vybrat více než jednu možnost, takže relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

Které z následujících položek shledáváte jako negativní v naší obci?	AČ	RČ
sportovní vyžití	88	48
kulturní a společenský život	80	43
dostupnost obchodů a služeb	48	26
pracovní příležitosti	73	39
nadměrná doprava	129	70
základní veřejné služby (lékaři, školy, veřejná doprava, atd.)	8	4
silnice a chodníky	36	19
nedostatečná bytová výstavba	4	2
životní prostředí	8	4
podmínky pro podnikání	20	11
vztahy mezi lidmi	24	13
nepořádek v ulicích	12	6

Tabulka č. 9 (otázka č. 16)

Dojíždíte za prací či studiem do jiného města (obce)?	AČ	RČ
ano	125	66
ne	63	34

Tabulka č. 10 (otázka č. 17)

100% tvoří počet dotazovaných, kteří v předchozí odpovědi vybrali možnost „Ano“

Jak dojždíte za prací či studiem?	AČ	RČ
autem	41	33
MHD	52	42
na kole	8	6
kombinací více dopravních prostředků (např. MHD+vlak)	24	19

Tabulka č. 11 (otázka č. 18)

Vadí Vám, že v obci dlouhodobě chybí fotbalový klub?	AČ	RČ
ano	108	58
ne	36	19
je mi to jedno	44	23

Tabulka č. 12 (otázka č. 19)

Respondenti mohli vybrat více než jednu možnost, takže relativní četnost vyjadřuje, kolik % ze všech dotazovaných označilo jednotlivé možnosti.

Do čeho by se podle Vás mělo v obci investovat?	AČ	RČ
zkvalitnění infrastruktury	76	40
úprava zeleně	32	17
podpora zájmových organizací a sportu	136	72
podpora novým podnikatelským záměrům	35	19

Tabulka č. 13 (otázka č. 20)

Považujete Vy osobně poslední velkou investici ve výši 10 mil. Kč z městského rozpočtu (celkem 63 mil. Kč) na rekonstrukci autobusového nádraží za povedenou?	AČ	RČ
určitě ano	44	23
spíše ano, ale výsledek bych čekal(a) lepší	72	38
spíše ne	68	36
určitě ne, do takového projektu bych nikdy neinvestoval(a)	4	2

Tabulka č. 14 (otázka č. 21)

Chtěli byste bydlet někde jinde?	AČ	RČ
ano	12	6
ne	176	93

Tabulka č. 15 (otázka č. 22)

Věk	AČ	RČ
do 21 let	12	6
21-40 let	96	51
41-60 let	56	30
61-80 let	16	9
více než 80 let	8	4

Tabulka č. 16 (otázky č. 23)

Vzdělání	AČ	RČ
základní	9	5
středoškolské bez maturity	39	21
středoškolské s maturitou	77	41
vyšší odborné	12	6
vysokoškolské	51	27

Tabulka č. 17 (otázka č. 24)

Zaměstnání	AČ	RČ
student	41	22
zaměstnaný	91	48
podnikatel	36	19
nezaměstnaný	0	0
důchodce	20	11

Tabulka č. 18 (otázka č. 25)

Bydliště mám v oblasti, jehož hranice určují silnice vedoucí směrem na:	AČ	RČ
Pardubice a Hradec Králové	20	11
Pardubice a Přelouč	84	45
Prahu a Přelouč	68	36
Prahu a Hradec Králové	16	9

Tabulka č. 19 (otázka č. 26)

Pohlaví	AČ	RČ
muž	103	55
žena	85	45
Celkem	188	100